

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

**YAŞAM ALANI RESİMLERİ BAĞLAMINDA LİRİK
ANLATIMLAR**

Mehtap Saldıray

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

YAŞAM ALANI RESİMLERİ BAĞLAMINDA LİRİK ANLATIMLAR

Mehtap Saldıray

Hacettepe Üniversitesi Güzeli Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

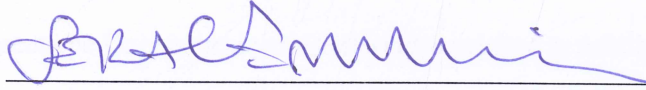
Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

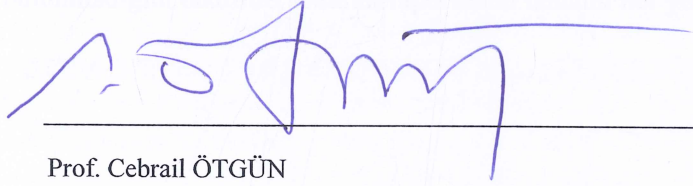
Mehtap SALDIRAY tarafından hazırlanan “Yaşam Alanı Resimleri Bağlamında Lirik Anlatımlar” başlıklı bu çalışma, [15.09.2017] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

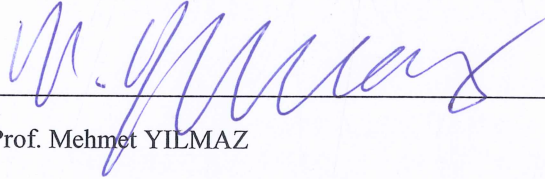
Prof. Hüsnü DOKAK (Başkan)

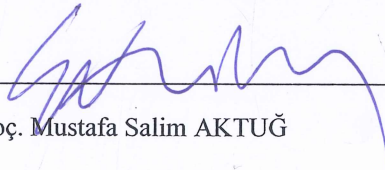
Doç. Serap EMMUNGİL KARAMANOĞLU (Danışman)

Prof. Cebrail ÖTGÜN

Prof. Mehmet YILMAZ

Yrd. Doç. Mustafa Salim AKTUĞ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Türev BERKİ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[15/09/2017]

[İmza]

Mehtap SALDIRAY

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

•Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

oTezimin/Raporumuntarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

oTezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

o Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

15 /09/2017

(İmza)

Öğrencinin Adı SOYADI
Mehtap SALDIRAY

TEŞEKKÜR

Katkılarından dolayı öncelikle danışman hocam Doç. Serap Emmungil Karamanoğlu hocama, Prof. Cebrail Ötgün, Prof. Hüsnü Dokak, Prof. Mehmet Yılmaz ve Yrd. Doç. Mustafa Salim Aktuğ hocalarıma sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Destekleriyle bana yardımcı olan ablam Arzu Saldıray'a teőekkürlerimi sunarım.

ÖZET

[SALDIRAY, Mehtap]. *[Yaşam Alanı Resimleri Bağlamında Lirik Anlatımlar]*,
[Yüksek Lisans Tezi], Ankara, [2017].

Tarih boyunca resimde başat elemanlardan biri olan mekânın algılanışı ve sunuluşu çok farklı şekillerde olmuştur. Mekânın lirik anlatımını sergileyen yaklaşımlar özellikle duyguların ifadesi bakımından sanatçılara ilham kaynağı olmuştur. Bireyi tüm yaşantılarıyla en iyi betimleyen yaşam alanı olarak mekân, ressam için, gerçek bir mekân algısının yerine resimsel bir duygulanımın lirik ve bir bakıma oyunsal ifadesidir. Birey, günlük yaşam alanını oyunlar aracılığıyla sanata dâhil eder ve kendini anlamlandırır.

Birey, tıpkı oyun oynama faaliyetinde olduğu gibi resim yaratımında da gerilim, sevinç, haz gibi duyguları deneyimler. Bu sayede günlük hayatın monotonluğundan uzaklaşarak rahatlar. Oyun ve resim iç içe geçmiş lirik bir anlatım yoluyla mekânsal bir kurgu oluşturur.

Araştırma kapsamında, bir takım sanatçıların yaşam alanına yaklaşımlarındaki çocuksu ve lirik anlatım incelenmeye çalışılmıştır. Sanatçıların resimlerinde yer alan oyunsu ifade örnekleri ayrı ayrı ele alınarak irdelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, başta bireyin kendini sanat yoluyla anlamasının yanında sanatta da belirli kişisel bir yaklaşım geliştirerek anlatım dili oluşturmanın, anlamının ve yorumlamanın üzerinde durulup kişisel uygulamaların sonucunda resim sanatının oyun unsuru aracılığıyla masumiyet barındırabileceği gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Resim, oyun, yaşam alanı, günlük yaşam alanı, mekân, lirik

ABSTRACT

[SALDIRAY, Mehtap]. [Lyrical Expressions in the Context of Living Space Pictures], [Master Thesis], Ankara, [2017].

Throughout history, the perception and presentation of the space, which is one of the most prestigious elements in the picture, have come in many different forms. The approaches exhibiting the lyrical narrative of the space have been inspiration for artists especially in terms of emotions. Space is the Lyric and expressive playful expression of a pictorial emotion, rather than a real sense of space, for the painter, as the living space that best describes the individual with all his experiences. The individual includes the art of daily living through games and makes sense of himself.

The individual experiences feelings such as tension, joy, pleasure in painting as well as in playing games. It relaxes away from the monotony of everyday life. The game and painting form a spatial fiction through a lyrical narration that is intertwined.

In the scope of the research, childish and lyrical narratives about the approach of some artists to their living space were tried to be examined. The examples of the playful expressions in the artists' pictures have been tried to be examined separately. In this context, it has been observed that, in addition to understanding the artist through art, it is also possible to develop a specific personal approach in art, to form a narrative language, to focus on understanding and interpretation and as a result of personal practices, innocence through the play element of painting art.

Keywords:

Painting, game, living space, daily living space, space, lyric

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	1
BİLDİRİM	11
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	111
TEŞEKKÜR	14
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
RESİM DİZİNİ	1X
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: YAŞAM ALANI VE LİRİK ANLATIM	
1.1. Yaşam Alanı Olarak Resimde Mekan'ın yeri	3
1.2. Resimde Lirik Anlatım	6
2.BÖLÜM: RESİM ve OYUN (ÇOCUKSULUK)	
2.1. Resim Oyun İlişkisi	9
2.1.1. Paul Gauguin	13
2.1.2. Paul Klee	15
2.1.3. Pier Bonnard	16
2.1.4. Raoul Dufy	17
2.1.5. Henri Matisse	18
2.1.6. Edward Hopper	20
2.1.7. Fikret Mualla	21
2.1.8. Asger Jorn	22
2.1.9. Henri Miller	23
2.1.10. Joan Miro	24
2.1.11. Jean Dubuffet	25

2.1.12. Marc Chagall.....	27
2.1.13. Burhan Uygur.....	28
2.1.14. Nedim Günsur.....	29
2.1.15. Cihat Burak.....	30
2.1.16. Karel Appel.....	31
2.1.17. Nuri Abaç.....	32
2.1.18. Hasan Nazım Balaban.....	33
3. BÖLÜM: Kişisel Uygulamalar.....	34
Sonuç.....	69
Kaynakça.....	71
EKLER.....	74
Özgeçmiş.....	75

RESİM DİZİNİ

Sayfa No:

Resim 1: Vincent Van Gogh, ‘Yatak Odası ‘ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1888 72×90 cm.....	4
Resim 2: Abidin Elderoğlu, “Gül Dalı” Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1962, 73×53 cm.	7
Resim 3: Pietter Paul Brugel, “Çocuk Oyunları” Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 1560. 118×161 cm.....	10
Resim 4: Paul Gauguin, ‘Otoportre’, Sefiller, Amsterdam Van Gogh Müzesi, 1888. 44.5x50.3cm.....	14
Resim 5: Paul Klee, “Yumuşak Şarkımla Dans et Canavar !” Alçı Üzerine Sulu Boya ve Yağ Aktarımı. 1922. 35.2×29.2 cm,	15
Resim 6: Pierre Bonnard ‘İç Mekan’ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1913, 56.5×63cm.....	16
Resim 7 : Raoul Dufy, ‘İç Mekanda Hintli Kadın’, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1930. 31,8×39,3cm.....	17
Resim 8 : Matisse, “Kırmızı Oda” Tuval Üzerine Yağlı Boya. 1916. 116×146.1 cm,.....	18
Resim 9: Edward Hopper, ‘ Kafeterya’ Tuval Üzerine Yağlı Boya’ 1927, 72.4×91.4 cm.....	20
Resim 10: Fikret Mualla” ‘Chianti Şişesi ve Balık’ 1957. 37×45 cm.,.....	21
Resim 11: Asger Jorn, ‘Küçük Figür’, Kağıt Üzerine Sulu Boya, 1962. 15,5×12 cm,	22
Resim 12: H. Miller, ‘Joker Eine Kleine Nachtmusik’. 1967. 45×35cm.	23
Resim 13: J. Miro, ‘Ümit’, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1946. 31,5×31.5cm.	24
Resim 14: J. Dubuffet, “Saçını Toplayan Kız’, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1944. 130×97cm.....	25

Resim 15: M. Chagall, ‘Sabbah’ , Kâğıt üzerine Yağlıboya. 1914. 73×92.5 cm. Ayala ve Sam Zacks koleksiyonu. Toronto	27
Resim 16: Burhan Uygur “İsimsiz” Kâğıt üzerine Guaj Boya. 1984. 25×21 cm.....	28
Resim 17: Nedim Günsur, ‘Uçurtmalar’, Yapıştırılabilir Yağlı Karton Üzerine Yağlı Boya.1960.55×66cm.....	29
Resim 18: Cihat Burak, ‘Yemek Yiyen Yiyen Kız .1987. 30× 20 cm.	30
Resim 19: Karel Appel, ‘Sorgulayan Çocuklar’, Ahşap Üzerine Yağlı Boya. 1949. 87,3×59.8cm.	31
Resim 20: Nuri Abaç ‘Banyo’ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1989, 30×40 cm.....	32
Resim 21: Hasan Nazım Balaban ‘Akşam Yemeği’ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2006, 75×55 cm.....	33
Resim 22: Mehtap Saldıray ‘Yalnız çocuk’ Kağıt Üzerine Sulu Boya, 2017. 25×35 cm.	34
Resim 23: Mehtap Saldıray ‘Ekspresyonist haller’ Karton Üzerine Akrilik, 2015. 40×50 cm.	34
Resim 24: Mehtap Saldıray ‘Çizgi Film Diyarı’ Kağıt üzerine Akrilik 2016. 50×70 cm.....	35
Resim 25: Mehtap Saldıray ‘Oyuncak Hikayesi’ Duralit üzerine Akrilik, 2015. 70×100 cm.....	36
Resim 26: Mehtap Saldıray ‘Zılgıt’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 50×70 cm,.....	38
Resim 27: Mehtap Saldıray ‘Hayalperest’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2015. 25×35 cm.	39
Resim 28: Mehtap Saldıray ‘Oyun oynayalım mı?’ Kağıt Üzerine Akrilik, 2016. 50×70 cm.	41
Resim 29: Mehtap Saldıray ‘Sihirli oda’ Kağıt Üzerine Akrilik, 2016. 90×100 cm.	42
Resim 30: Mehtap Saldıray ‘Yalnızlık’ Kağıt Üzerine Akrilik, 2015. 50×70 cm.	43
Resim 31: Mehtap Saldıray ‘Üzüntü’, Karton Üzerine Akrilik, 2015. 25×35 cm	44

Resim 32: Mehtap Saldıray ‘Renkli Kış’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 50×70cm.	45
Resim 33: Mehtap Saldıray ‘Dönme Dolap’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 70×100 cm.....	47
Resim 34: Mehtap Saldıray ‘Mızıkacılar Misali’, Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 70×100 cm.	48
Resim 35: ‘He Hey’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016.70×100cm.	49
Resim 36: Mehtap Saldıray ‘Neşe’ Kâğıt üzerine Akrilik. 2016. 70×100 cm.....	50
Resim 37: ‘Şiir Yaptım’ Duralit üzerine Akrilik, 2015.50×70 cm.....	50
Resim 38: Mehtap Saldıray ‘Umut’, Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016.70×100 cm.	51
Resim 39: Mehtap Saldıray ‘Düş’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 70×100 cm	52
Resim 40: Mehtap Saldıray ‘Masal Yeri’, Kâğıt Üzerine Keçeli Kalem. 2015.25×35 cm.	52
Resim 41: Mehtap Saldıray ‘Dünyanın Bütün renkleri’, Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 50×70 cm	53
Resim 42: Mehtap Saldıray ‘Masumiyet Odası’, Karton Üzerine Akrilik.2015. 50×70cm.	54
Resim 43: Mehtap Saldıray ‘Düşeyazdım’, Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 100×120cm.....	55
Resim 44: Mehtap Saldıray ‘Oyun’ Karton Üzerine Akrilik. 2015. 35×50 cm.....	56
Resim 45: Mehtap Saldıray ‘Sığınak’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 80×60 cm	57
Resim 46: Mehtap Saldıray ‘Gözümün Nuru Resim’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 25×35 cm	58
Resim 47: Mehtap Saldıray ‘Günlerce’ Kâğıt Üzerine Pastel Boya. 2016. 25×35 cm.....	59

Resim 48: Mehtap Saldıray ‘Kış Sonatı’ Kağıt Üzerine Kuru Boya 2017. 25×35 cm	60
Resim 49: Mehtap Saldıray ‘Kutlama’ Kâğıt Üzerine Sulu Boya. 2017. 25×35 cm	61
Resim 50: Mehtap Saldıray ‘Penceremden Dağlar’ Kâğıt Üzerine Suluboya. 2017.25×35 cm.....	61
Resim 51: Mehtap Saldıray ‘Mekân Günlüğü’, Tuval Üzerine Akrilik. 2016. 80×100 cm.....	63
Resim 52: Mehtap Saldıray ‘Arkadaşım oyun’ Tuval Üzerine Akrilik. 2016. 80×100 cm	64
Resim 53: Mehtap Saldıray ‘Renk oyunu’ Kâğıt Üzerine Akrilik. 2016. 100×120 cm.....	65
Resim 54: Mehtap Saldıray ‘Yaz oyunu’ Tuval Üzerine Akrilik. 2016. 80×100 cm	66
Resim 55: Mehtap Saldıray ‘Resimsel Eğlenti’ Karton Üzerine Akrilik. 2016. 80×100 cm.....	67
Resim 56: Mehtap Saldıray ‘Korku’ Kağıt Üzerine Akrilik. 2016. 25×30 cm.	68

GİRİŞ

Yaşamını sorgulayan insan kendini anlamaya çalışırken işe kendi yaşam alanının olduğu yerden başlar. Kim olduğu ya da yaşamın nasıl bir anlam taşıdığı sorgulamasını bulunduğu mekânın türlü türlü boyutlarında bulmaya çalışır. Bunun sebebi, insanın nesnelere hakkındaki bilgiyi çeşitli kavrayış formları aracılığıyla edinmesidir (Kant, 2006, Akt. Skirbekk&Gilje, s. 356). Bu kavrayış formlarından biri zaman diğeri ise mekândır. Ne yaşarsak yaşayalım, yaşadığımız deneyim zaman ve mekânın izlerini taşımaktadır (Skirbekk&Gilje, 2006, s. 356). Buna örnek olarak bir trafik kazasını düşünelim. Bir trafik kazasının ihbar edilebilmesi için kazanın ne zaman ve nerede olduğu bilgisi verilmelidir. Herhangi bir yerde ya da zamanda meydana gelmeyen bir kaza anlaşılabilir. Bilginin mümkün olabilmesi kavrayış formları olan zaman ve mekânın varlığıyla mümkündür.

Birey, içinde yaşadığı ortamla bütünleşir ve bu ortam özelliklerini yansıtır. Resimsel uygulamaların bireyin olduğu kadar bulunulan ortamı ele alması kaçınılmazdır. Bu araştırmanın başlangıç noktası yaşam alanının ne olduğu ve önemi ile birlikte yaşam alanı olarak mekân kavramının resimde lirik anlatımını ele almaktır. Sonrasında lirik anlatım, oyun kavramıyla da ilişkilendirilerek desteklenmeye çalışılmıştır.

Resim ile oyunu ilişkilendirmek için her iki alanda insanın duygusal anlamda içten dışa işleyişi ve dışavurum biçimini örneklerle ifade etmek gerekir. İki kavramın da pek çok bakımdan ortak özellikleri vardır. Bunlar; yaratıcılık, özgürlük, özgünlük, gerçek yaşama ara verişlerdir. İnsan, oyun ve resim aracılığıyla eğlenceli bir şekilde kendini ifade edebilme şansına sahiptir. Sanatçının resmi oyunla ilişkilendirip oyuna yaklaştırmasıyla resim bir anlamda hayat bulur ve sanatçı bundan bir çeşit doyuma ulaşır. Bu bağlamda resmin bir oyun olarak görüldüğü çalışmalar dikkat çekicidir.

Resimde oyunun varlığını ve oyun etkisini güçlendirmek için oyunsu bakış açısı ve oyuncak simgelerinden yararlanılmıştır. Konuyu daha iyi anlamak için, her bir kavramın, tarihteki gelişimi, ilgili akımdaki yeri ve sanatçılar tarafından nasıl bir anlayışla ele alındığı gibi sorunlar ele alınmıştır.

Lirik anlatımdaki örnekler Ekspresyonizm akımıyla öne çıkmaktadır. Resim ile oyunu lirik bir anlatımla ilişkilendiren modern sanatçılardan: Paul Gauguin, 'Kırsalda

Tahitililer', Asger Jorn,'Küçük Figür', Karel Appel, 'Sorgulayan Çocuklar', Dubuffet,'Saçını toplayan Kız', Joan Miro, 'Ümit', Paul Klee, "Yumuşak Şarkımla Dans Et Canavar !" ve Marc Chagall 'Sabbah' adlı eserleriyle bu çalışmaya yön vermişlerdir.

Birinci bölümde yaşam alanı olarak mekân kavramının tanımları yapılmış, yaşam alanlarını resimsel anlamda nasıl bir lirik anlatım oluşturulabileceği üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde oyunun resimle olan ilişkisi ve resme katkısı incelenmiş, oyunsu anlatımla ilişkili akımlarla birlikte konuyla ilgili Türk ve Dünya sanatçılarından uygun görülen resimler ele alınarak incelemelerde bulunulmuştur. Üçüncü bölümde konuyla ilgili kişisel çalışmalarla birlikte resimlerin düşünsel yaklaşım ve teknik anlamında açıklamaları yapılmıştır.

1. BÖLÜM: YAŞAM ALANI ve LİRİK ANLATIM

1.1. Yaşam Alanı Olarak Resimde Mekânın Yeri

“Resim sanatında iç mekân resmi ya da enteriyör, ev yaşamını ve günlük yaşamdan sahneleri betimleyen resim olarak tanımlanmaktadır (Sözen, Tanyeli, 2012, s.110).

Resme ilişkin kurgusal bir öge olarak önemli bir yer tutan mekân; renk, çizgi, ışık-gölge, perspektif vb. öğelerle oluşturulmakla birlikte konunun içyapısını anlatmada yardımcı bir öğedir. Beykal’a göre “Resimde mekânın ne olduğu bir çeşit görsel referans olarak kabul edilen nesnelerin varlığı ile bağlantılıdır... canlılar mekân olmaksızın varlıklarını sürdüremez, onların var olma koşulları ancak yaşayabilecekleri bir ortamın varlığına bağlıdır” (1994, s.38-42). Ona göre mekânın resim yüzeyi üzerindeki varlığı bir temsil sorunu oluşturmaktadır.

Yaşam alanı betimlemesi için Gombrich (2004, s.381) resimlerin zaman içinde sanatçılar tarafından farklı üslup ve tekniklerde ele alındığını belirtir. Çeşitli akım ve yaklaşımlarla mekân, zamanla değişime uğramış beraberinde resim de değişmiştir. “Resim tarihi, mekânın temsil edilmesine ilişkin seçeneklerin öyküsüdür” (Ergüven, 2002, s. 64). Orta Çağ’da mekân, ikonografik göstergelerin dolaylı yoldan vurgulanmasıyla ortaya çıkarken, Rönesans döneminde, görünen gerçeği olduğu gibi yansıtarak betimleme yerini almıştır. Zamanla başta Empresyonizm ve çeşitli akımlarla daha sonra da soyut sanatın gelişmesiyle mekânın temsil edilişi değişmiştir. Örneğin üçüncü boyut gereksinmesi ve gerçek mekân görünümelerini sağlayan perspektif kuralları yerine renklerle elde edilen yüzeyci anlayışa bağlı bir mekân derinliği etkisi oluşturulmuştur. Yüzeyci anlayışa bağlı kalan bu tür resimlerde, perspektif ihmal edilirken insanın psikolojik durumu ön planda tutularak derinden etkiler yansıtılır. Böylece resmin temel fonksiyonlarının oluşturduğu nitelikli sonuç, sadece duyguların ifadesiyle de oluşabilmektedir. Bu da mekân ve renk olgusu ile oluşmaktadır.

Resim 1: Vincent Van Gogh, ‘Yatak Odası ‘ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1888 72×90 cm.

Örneğin, Van Gogh’un resimlerinde bu etki vardır. Sanatçının ‘Yatak Odası’ adlı resmi (Resim 1) yaşam alanı olarak mekân olgusunu ele alan en iyi örneklerden biri olmakla birlikte bu eserde sanatçı, gözlemin yerini düş gücü aldığını yüceltilmiş anlatımla göstermektedir. Basite indirgenmiş şekillerle ve uyumlu pastelsi tonlarla elde ettiği duygu dolu etkiler, sanatçının yaşam alanını lirik bir anlatıma dönüşmesini sağlamıştır.

Duygu ve düşüncelere sözcülük eden renk olgusu aynı zamanda resimsel yaratımı oluşturmada da önemli bir yer teşkil etmektedir. “Bir bütün olarak görüldüğü zaman resim, renkler aracılığıyla nesnel kısımlarına bölünür, kompozisyonun kavranabilir hale gelmesini sağlayan da yine renk vurgularındır” (Wolfflin, 1990, s. 239). Wolfflin’in dile getirdiği gibi renk olgusu eserin varlığını ortaya koymasının yanı sıra anlam oluşturan temel öğedir. Klee renkle ilgili duyarlılığını şöyle belirtir: “Renk, beni sahiplendi. Onu kovalamayı bıraktığım anda biliyordum ki beni sonsuza kadar kavrayacaktı. Renk ve

ben biriz” (Akt. Düchting, 2002). Klee, bu sözleriyle kendi varlığını nerdeyse renkler aracılığıyla tanımlamaktadır.

Resimde renklere hassas bir yaklaşım sergileyen diğer bir isim Kandinsky’dir. 1914 yılında katıldığı bir konferansta: “Her şeyden çok renkleri sevdiğim için, o zaman bile kafam ne kadar karışık da olsa, renk kompozisyonu üzerine düşünmeye ve renk tercihlerimi açıklayabilecek nesnel bir veriyi aramaya başladım” (Akt. Antmen, 2010, s. 86). Bu sözleriyle kendini renkler aracılığıyla betimlediğini ve bunu ortaya koymak için nesnel bir veriyi düşündüğünü belirtmektedir.

Burhan Uygur’un sözlerine bakıldığında: “Herkes dilediği rengi kullanır ama iyi ama kötü. Ne var ki bir ressam kullandığı rengin hakkını vermeden tuvalin başından ayrılamaz. Bence resim, bir yerde rengin hakkını vermektir” (Akt. Yılmaz, 2009, s. 63) yorumuyla renklere gönül vermenin renk yetkinliğini sağladığını dile getirmektedir.

Renklerin sanat tarihinde yer alan akımlar içerisinde nasıl ele alındığına dair şunlar söylenebilir. Empresyonizm akımında yer alan sanatçılar, sürekli bir devinim (hareket, enerji) durumunda olan varlığın bir tek anını renk değişimleriyle yakalamaya çalışmışlardır. Mekân derinliğini renklerle belirtmişlerdir.

Barok dönem dehalarından Rembrant’ın karakalemi için Gombrich şöyle bir benzetmede bulunur: “Birkaç çizgiyle filin buruşuk derisini bize duyurabilen bir büyücüdür” (Gombrich, 2004, s. 25). Gombrich’in bu cümlesinden de çıkarılabileceği gibi sanatçının, hızlı ve bütünsel ifade etkisini önceden kullanmış olduğu anlaşılmaktadır.

H. Matisse’in, kompozisyon bütünlüğü, süslü ve cesur motiflerindeki incelikli çizim tekniğinin, Japon sanatına hayranlıkla eğilmesinin sonucu olduğunu vurgulamak gerekir. Bu boyama mantığı ve süslemeler ile çocuksu etkilere ulaşılmaktadır.

Renk kullanımıyla ilgili başka bir gelişme ekspresif çalışmaların devamı niteliğinde olan Kandinsky’nin ortaya koyduğu konuşuz sanat olarak bilinmektedir. Sanatçılar, bu yolda materyal değerlerin yerine insanın iç dünyasına bağlı görsel olgular yaratmayı amaç edinmişlerdir. Benzer şekilde kişisel ve özgün biçimde yorumlanan, nesnelere ya da kişilerin güçlü psikolojik kompozisyonlarının yanında çocuksu ifadeleriyle bu akımlardan çok sonra gelişen Cobra grubunun anlatım örnekleri dikkat çekmektedir. Çarpıcı renklerle yaratılan mekân ya da görünümünün nitelikli sonuçları lirik devinimi beraberinde getirmektedir. Resmin ne yöne gideceği ve neyi anlatacağı resme

başlamadan önce bilinmemekle beraber lirik anlatım kendiliğinden açığa çıkmaktadır. Bu sayede yaratıcı ve spontan etkiler yakalanabilmektedir.

1.2. Resimde Lirik Anlatım

Lirik kavramı, “Kişisel duyguların, iç dünyanın esin yoluyla, coşkulu ve etkili biçimde anlatılması” (Püsküllüoğlu, 1999, s. 1055). Olarak tanımlanmıştır. Resimde lirik anlatım ise, sanatçının iç dünyasındaki fırtınaların coşkun bir dışa vurumudur.

Ressam biçim, jest ve ifadeyle sonuçlarını önceden kestiremediği bir oyun oynama etkinliğiyle çevresinin görüntülerini değil onun iç dünyasındaki bilinçaltı evreninin orkestral çok renkliliği, ürpermeleri, pervasızlığı kısacası onun iç savaşı dile getirmektedir (Berk, 1981, s.179).

Bu lirik dışavurum vurgusuyla ressamın güzel bir resim yapmanın gibi ön kavrayışlardan arınarak resmediş olgusuna özgürce bağlanması söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Bunun için sadece resmin gerektirdiği uygulama bilgilerini bilmek yeterli değildir. Aynı zamanda büyük bir istekle çalışmak gerekmektedir.

Resim 2: Abidin Elderoğlu, Gül Dalı, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1962, 73×53 cm.

Yoğun duyguların yönlendirici olduğu lirik resimlerde, rastlantı eseri keşfedilen serbest fırça darbeleri ya da boya kazımaları, karıştırmaları ile yaratılan şiirsel renk ve şekiller vardır. Resim 3'te yer alan 'Gül Dalı' adlı çalışma etkileyici bir bütünlük oluşturmuştur. Görüldüğü gibi bir çırpıda yapılmış izlenimi ile yalın bir anlatım oluşmuştur. İç dünyada ya da doğada karşımıza çıkan her renk, her hareket, her obje bu çalışmaların çıkış noktası olabilmektedir. Mesela Mondrian, bir tek çizginin bile bir duygu taşıyabileceğine inandığı resimler ortaya koymuştur. Chagall, hep mutluluk ve lirizm dolu hayalperest tarzda resimler üretmiştir. Andre Breton, Chagall için şunları söylemiştir: "Onun tam anlamıyla lirik bir biçimde patlaması 1911'de başlar" (Akt.

Lyton, 1993, s.152). Bu tarih ‘Soyut Sanat’ın ortaya çıkışına denk gelmektedir. Soyut sanatta da etkili olan dışavurum, lirik etkidedir.

Mekânın çocuksu bir algılanışla işlenmesi beraberinde lirik anlatımı yaratmaktadır. Çünkü bir çocuğun çevresini algılama şekli son derece esnek, özgün ve yaratıcıdır. Lirik anlatım, bu çocuksu bakışın resimde bir ahenk yaratması sonucunda ortaya çıkar. “Çağrışımlar, duyu yüklü imgelerin arınıp soyutlandığı simge ve işaretlerdir ki, bunlar en iyi çocuk resimlerinde görülmektedir. Küçük çocuk için çizdiği bir çember gereğinde bir yüz, bir güneş veya bir çiçeğin ortası olabilir” (San, 1981, s. 295).

“Bir sanat yapıtının gerçekten ölümsüz olması için tam anlamıyla insanın sınırları dışına çıkarılması gerekir: Sağduyu ve mantığa burada yer yoktur. Böylece düşe ve çocuğun düşünce biçimine yaklaşacaktır” (Waldberg, 2015, s. 334). Oyun ve sanat sıkı sıkıya birbirleriyle ilişki halindedir. Sanat, çocuk oyunlarının bir uzantısıdır ve bu oyunların evrimi sanatı doğurmuştur (Baran, 2006, s. 30). Oyunun doğasında yer alan çocuksu tavır bazı sanat akım ve hareketleri içerisinde yer edinmiştir. Bu süreçte sanatçı, tıpkı bir oyun oynama ediniminde bulunurcasına özgün çalışmalar ortaya koymuştur.

2. BÖLÜM: RESİM VE OYUN (ÇOCUKSULUK)

Resimde lirik anlatımı oluşturma çabası içerisinde rahat anlatımı ve düşsellik barındırması olarak oyun kavramını dahil etmek gerekir. Freud, “gerçekleşmesi mümkün olmayan güçlü içgüdüsel iç gereksinimleri doyurulamaması sonucunda gerçeklikten uzaklaşarak tüm ilgisi ve libidosunu kendi fantezi yaşamın dileklerine aktardığını ileri sürer” (akt. Soygür, 1999, s. 126). Sanatçı da kendini tıpkı çocuk ya da deli gibi hissetmeye dolayısıyla doğal, yaratıcı ifadeler kazanmaya çalışmıştır.

“Modern sanatta çocukluğa ve deliliğe dönmek, sanatçının çalışma egosunun denetimindedir. Bu yaratıcı bir geri gidiştir, öyle ki, içgüdüsel doğa kuvvetlerinin ve insan ruhunu kaplayan toplumsal süpereo kuvvetlerinin bilincine varmasını sağlayıp egoyu güçlendirir. Böylece ego, bu kuvvetleri kendi yüce amaçları için kullanabilir, yani onları daha büyük bir yaratıcı amaç için çalıştırabilir” (Kuspit, 2006, s. 127). Bu yolda sanatçı, resme oyun unsurunu dahil ederek bilinçli olarak çocuk temelli yaklaşım ile delilik yaklaşımı'nın spontan etkileri üzerine odaklanmış, amaçlı bir biçimde resimde içgüdüsel olarak içsel gerçekliğe ve yaratıcılığa ulaşabilmiştir. Fakat burada belirtilmesi gereken önemli olan unsur: Sanatçıyı, çocuklardan ve delilerden ayıran yaklaşım farkındalığı ve yeteneğidir. Sanatçı, bu yolla kendini ifade etmiş, kendini anlamış ve mutlu olmuştur.

2.1. Resim Oyun İlişkisi

Resim yapma eylemi, iyi ve hoşnut bir insan olmak için bir nevi için ikinci bir şanstır, çocuk gözüyle hissedip resmi daha da sevmektir, resmin can bulmasıdır. Beni de mutlu kıldığı için resme müteşekkirim.

İnsan düş kırıklığı içerisinde iken sanat ile mutlu ve tatmin olur, hayatını anlamlandırır. Bu yaratımı daha da doruk noktasına ulaştıran ise avuntuyu mutlu çocukluk günlerinde aramak olur.

Çocuk resimlerinde gözlemediğimiz saflık ve yaratıcılık, günlük hayatın karmaşası içinde çevrelerine bakmayı unutan ve dünyayı belirgin kalıplarla tanımaya alışan yetişkinlere, bir zaman sahip oldukları yaşam ve öğrenme coşkusunu hatırlatacak ve onlara dünyaya yeni bir gözle bakma olanağını sunacaktır (Yavuzer, 2007, s. 181).

Görüldüğü gibi oyunu sanata dâhil etmek olumlu sonuçlar doğurmaktadır. B. Rahmi Eyüboğlu bu ifadeleri şöyle güçlendirmektedir: “Sanatı tarif etmek zorunda olsam, oyundur derim” (akt. Sunay, 2013, s. 52).

Birey en basit nesnelere önemle yalın yansıtma biçimiyle resimleyerek sıkıntılı duygulardan sıyrılıp mutluluğu bulabilmektedir. Bu mantıktan hareketle masalın hayatı; çocuğun insanın içini yıkayan suyu; oyuncağın hayal armağanı, eğlence tanrıçası olduğunu ve nihayet resmin de, beşikte tatlı tatlı sallanırken “ Bir varmış bir Yokmuş” ile başlayan özgür eğlence terapisi benzetişimi yapılabilir.

“Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk hiçbir yere gitmiyor.” E. Cansever’in bu yaklaşımından hareketle resim tanımı şu benzetmelerle de yapılabilir: Düşlerde saklanan çocuğun hiçbir yere gitmeyen çocuksuluğu ve yalnızlık halidir. Hüznün oyun halidir.

Ruhsal huzursuzluklar resim diliyle aktararak anlatılabilir. “İnsanın resim yapma isteği güçlü bir içtepiden doğar” (Tansuğ, 2006, s.17). Sezer Tansuğ’un, bu ifadesi oyun için de geçerlidir. Resim ile oyun kavramının arasındaki bağı destekleyici bir diğer ifade ise şöyledir: “Çocuklar, çizimi bir oyun türü olarak görürler” (Savaş, 2014, s. 17). Birbirlerine çok yakın olan resim ve oyun ile oyunun nesnesi olan oyuncak, arınma, rahatlama yollarıdır.

Resim 3: Pieter Bruegel ‘Çocuk oyunları’, Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 1560,118×161cm. Kunsthistorisches Müzesi, Viyana- Avusturya.

P. Bruegel’in bazı eserlerinin konusu, çocuksu ifadenin etkilerini taşımaktadır. Bulunduğu döneme göre çocuk konusunu çok başka anlamda işlese de Resim 4’te yer alan “Çocuk Oyunları” adlı resminde zamanın özelliklerine uygun çok sayıda nostaljik sayılabilecek oyuncak ve oyunlar barındırmaktadır. Burada oyunları titizlikle biraz da

çocuksu bir yalınlıkla tasvir etmiştir. Resimde topaç, tahta at, bebek, fırlıdak, oyun için ilişkilendirilmiş çemberler ve körebe gibi çeşitli oyunlar yer almaktadır.

Nostaljik ya da tarih öncesi devirlerinden kalma oyuncak ve oyunlar, aslında özgünlükleri, yalınlıkları ile birer sanatsal obje konumundadırlar. Bu tür oyuncak ya da oyuncak simgelerin resme dâhil olmasıyla çocuksu etki ve resimsel doyum daha da verimli kılmaktadır. Hayal gücümüzle doğru orantılı olarak, oynayıp eğlenmeye yarayan her şey oyuncaktır: Tencere kapağı, bir adet sopa. Çocuk, oyuncak sayesinde kendini ifade edebilmekte ya da dünyayı oyunlaştırarak anlayabilmektedir. Resimde de oyun, oyuncak kavramı ile yalın bir şekilde hayatı ve sanatı anlayabilmekte mutlu olunabilmektedir. “İnsanın, kendine özgü bir nitelik olarak, en yüksek ve en kutsal ifadesini biçimin ve oyun işlevinin içinde bulmaktadır” (Huizinga, 1995). Şu halde resimsel yetkinlik için oyun kavramını dâhil etmek en eğlenceli yol olacaktır.

Resimde oyun kavramı, oyuncak nesnelere dâhil edilerek anlatılabileceği gibi sadece renklerin, şekillerin sadeliği ve esprili anlatım yöntemiyle de anlatılabilmektedir. Bu yolda sanatçıların çalışmalarını, çocukların özgün yaratımlarından esinlenerek yaptıkları görülmektedir. Sanatçılar hayal dünyalarını, çocuk gibi yalın, özgür ve zengin bir şekilde donanarak resimler yapmışlardır. Bu noktada Picasso'nun çocuklara sanatçı gözüyle yaklaşımına bakmak gerekir: “Rafael gibi resim yapmak dört yılımı aldı, bir çocuk gibi resim yapmaksa bütüm hayatımı” (Akt. Manap, 2015). Picasso, sözlerinde ifade ettiği gibi çocuksu bakışın esnek ve özgün halini yakalayarak resim yapmak için çok çaba sarf etmiştir. Öyle ki bu çabası tüm hayatı boyunca devam etmiştir.

Resmin, bir oyun, bir şarkı söyleme eylemi gibi eğlenceli ve verimli sonuçlar doğurduğu ve bu gidişatta çocuksu yalınlığa varıp dışa vurulması kolay olmamıştır. Mehmet Aksoy, bir heykelin açılışında şunları söylemiştir: “Çocukken sırtüstü yatar, bulutlardan heykeller yapardım. Şimdi mermerle oynuyorum, bu bir oyun” (Akt. Tüfekçi, 2013, s. 11).

Sanatsal yaratıcılıkla oyun oynama ilişkisini lirik anlatımla işleyen çeşitli yaklaşımlardan söz etmek mümkündür. Sanatçılar, çocukların anlamına erişmeye çaba göstermişlerdir. Süreç içerisinde ve günümüzde de etkisini sürdürmeye devam eden bu çocuksu yalınlığın katkısı; çeşitli sanat gruplarına mensup önemli sanatçılar tarafından özgün bir biçimde işlenmiş ve gelişimi de devam etmiştir. “Arnheim, çocuk resmi ile sanatçıların yapıtları arasındaki benzerliğin gelişimsel anlamda değil, sanatın oluşum süreciyle ilgili olduğunu savunur” (Akt. Kırıçoğlu, 2005).

Pek çok sanatçı, çalışmalarında saflığa yer vermişlerdir. Biçimsel tasarım özgürlüğünün kurumsal akademik eğitime üstün tutulması naif (saf yürekli) resim ustalarına ayrı bir değer kazandırmıştır.

Bazı sanatçılar çocuk çizimlerinin dilini, hatta bazen bu çizimlerin kendisini ifadeci anlatımlarında kullanmak için kendilerine uyarlamışlardır...(onlar) daha iyi bir doğrudanlıkla bu dünyayı görmek ve yaşamak için çocukluk dönemi düşünme modellerine yönelmişlerdir” (Fineberg,1997, s. 46).

Çocuksu etki barındıran sanat grupları olarak; Naif Resim, Art Brut ve Cobra Grubu; Primitif (ilkel) sanattan ve en önemlisi çocukluk özelliklerinden ilham alarak ifadeci anlatımlarda bulunmuşlardır. Bedri Rahmi Eyüboğlu bu gelişmeleri şöyle özetlemektedir: “Dünya kuruldu kurulalı çocuklar resim yapıyorlardı. Ama bunlarda bir lezzet, bir değer olduğunu yeni resim anlayışına borçluyuz” (Akt. Kırıçoğlu, 2005). Böylece çocuksu bakış açısıyla estetik aranmış, resimle oyun yöntemi ortaya çıkmıştır.

Primitif (İlkel Sanat- Halk Sanatı), çocukların yalın renk ve çizgilerdeki ifade serbestliğiyle benzerdir. Naif ressam da resimlerinde çocuk gibi çevresini bir düş atmosferine sokar ya da bir düşü gerçekmiş gibi gösterir. Naif kelimesi, saf ve yapmacıksız anlamına gelmekle birlikte genellikle eğitim görmemiş sanatçılar ve çalışmaları için kullanılmaktadır. P. Klee, çocuksu bir duyarlılıkla ortaya koyduğu eserlerinde içgüdüsel olarak üstün bir saflıkla düş gücünü dışa vurmuştur. Folk yaşamından aldığı ilhamı masalsı ve hayalsi bir tatla yansıtan Chagall da resme çocukluğu ya da oyunu dâhil etmektedir. Çocuk resimlemelerini değerli bulan bir diğer yaklaşım ise şöyledir: “Dış gerçekliği akademikleşmiş yanılısama teknikleriyle değil de adeta “masum bir gözle” algılayıp betimlemeleri açısından sanatsal değer taşırlar (Söze ve Tanyeli, 2012, s. 219). Yvon Dagle, naif sanatın özelliklerini ise şöyle sıralamıştır: “Gözleriyle değil kalbiye çizme, kendisi için resim yapma; mutlulukla, neşeyle, oyun gibi yapma; gölgeye fazla önem vermeme; iki boyutta ve yassı mekânda kendini gösterme; renk teorilerini hiçe sayma”dır (Manukyan,1999, s. 41).

Çocuksu tadı yakalayan resimler de çocukların resimlerinde olduğu gibi genellikle kompozisyonda boşluklar doldurulma gayreti içerisindedir. Şekillerin özellikleri vurgulanarak anlatılır. Resimler tam profilden ya da tam cepheden resimlenmiştir. Figürlerde göz, kaş ya da saç gibi özellikler abartılmıştır. Mizahi etkilerin olduğu bu tür resimlerde perspektif ve ritim duygusu yeni ve özgündür. Renkler pastelsi bir etkidedir.

Çocuk sanatına yönelim soyut sanatı da etkilemiştir. Fineberg, Kandinsky için şöyle demiştir: “O renkleri işleme tarzını, serbest uzamsal yönelimi ve çocuksu betimlemeyi çocuk resminden ödünç almıştır” (Fineberg, 1997, s. 46). Kandinsky, 1912 tarihli bir yazısında, “Çocuklar her şeye taze gözlerle baktığı için pratik anlam, gerçekle ilişkili değildir. Ayrıca çocuklar bazı şeyleri absorbe etme konusunda doğal yeteneğe sahiptirler... İstisnasız her çocuk resmi, konunun iç sesi otomatik olarak açığa vurulmaktadır” (Fineberg, 1997, s. 56).

Alegorik, acı, trajik tonunda kendini belli eden ve çocuksu ifadeleriyle halk adına yeni bir ekspresyonist sanat görüşü ise Cobra Grubudur. Tarih öncesi sanat, ilkel sanat, folk sanatı, grafiti ve deliler sanatındaki kayıp masumiyeti, arınmaya yönelik arzuları ifade

ederler. Resimlerindeki renkler, spontan yaklaşımlarla, çocuksu duygularımıza dokunan, küçük - büyük tüm tanıklarını mutlu edecek ve hatta yaratıcılıklarını tetikleyecek bir yaklaşıma sahiptir.

Resimlerinde basit düşünüp doğallığı yakalayabileceklerini düşünenlerden K. Appel, J. Miro, P. Klee gibi birçok sanatçı, durağan ve yalın renklerle samimi bir şekilde ortaya koydukları eserlerde düşsel bir dünya etkisi vermektedirler. Resimlerinde fantezi ürünü etkiler yaratmışlardır. Örneğin, J. Miro'nun resimleri tam bir çocuksu görüntüler içerisinde gerçekliği çocuk resimlerinde arayanlardandır.

Resmi oyuna yaklaştıran bir başka grup ise, Art Brut "Ham Sanat" tır. Sanat kültürü olmayan (kendiliğinden sanat) ile toplumun dışına itilmiş kişilerce sanat üretmeye çalışanlardır. Art Brut, kültür tarafından niteliği henüz bozulmamış anlamında kullanılmıştır. Öncüleri olan J. Dubuffet, mizah yönü güçlü, kendini asla ciddiye almayan, yer yer ilginç konuları işleyen sanatçı, çocukların, akıl hastalarının, sanatsal çevrelerden uzakta, toplum dışı bırakılmış amatörlerin çalışmalarını toplayarak modern sanat anlayışlarına karşı yeni bir görme biçimi önermiştir.

Dubuffet'e göre ancak öğrenilmiş her şey unutulduğunda özgünlük yakalanabilecektir. Bunun için özgünlüğün, çocukların doğallığından, onların özgünlüğünden esinlenilerek kazanılmakta olduğuna inanmışlardır.

Sanatçılar, çocukların saf çizgilerini ve serbest boyamalarını referans almalarının yanında yenilikleri kendi çalışmalarına dâhil etmeye devam etmektedirler. "Günümüzde de birçok sanatçının çocuğa özgü bir gözle örtüşen bir tarzda daha içten ve orijinal anlatımın peşinde koştuğu açıktır" (Fineberg, 1997, s. 125). Tüm bu esinlenmeler, sanatçıların çalışmaları üzerinden detaylı bir şekilde incelenerek somut veriler dâhilinde netleşmektedir.

2.1.1. Paul Gauguin (1848-1903)

Gauguin, cesur mekân seçimleriyle, renkli, motifli süsleme unsurlarını kalın dış çizgilerle sınırlayarak basitleştirmiş ve planları birbirine yaklaştırmış hatta üst üste bindirmiştir. "Daha sade ve daha doğrudan bir şey arıyor ve bunu da ilkelerin arasında bulacağını umuyordu" (Gombrich, 2004, s. 555). Bu sayede perspektif kurallarını kullanmadan da yetkin bir etki sağlayabilmiştir. Sanatçının, Resim 5'te yer alan melankolik oto portresinde parlak renkler ve kalın dış çizgilerle betimlenmiş biçimler basittir, renkler birbirleriyle çarpışır, derinlik ya da perspektif yoktur. İlkel yaşama romantik bir geri dönüş arzusunu gerçekleştirmiştir (Beykan, 2004, s. 173). Bu noktada sanatçı "ilkel yaşamı" bir bakıma saf ve çocuksuluğun varlığını sürdürdüğü boyut olarak anlamlandırmaktadır.

Resim 4: Paul Gauguin, Otoportre, ‘Sefiller’, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1888, 44,5 x 50,3 cm Amsterdam Van Gogh Müzesi.

Sanatçı, ‘Oto portre’ adlı çalışması için Van Gogh’a şu satırları yazmıştır:

“Başıma hücum eden kan ve gözlerimin çevresindeki renkler, demirci ocaklarındaki renkleri hatırlatıyor. Böylece, kızgın lavlar ruhuma doğru akıyor, gözlerimin ve burnumun etrafındaki çizgiler bana İran halılarındaki çiçekleri hatırlatıyor. Bunda soyut resmin ve Sembolizmin etkisi var. Arka plandaki çocuksu çiçekler de sanatsal saflığımızı gösteriyor” (akt. Güner, 2011).

Sanatçının sözlerinde ifade ettiği gibi saflığın ve masumiyetin özlemi içindedir. Ruhsal zenginliğin derinliklerinde çocuksu ruhu ve sanatsal saflığı görmektedir. Olumsuz duygularından resim aracılığıyla arındığını bize anlatmaktadır. Demirci ocaklarında insanın yaşadığı fiziksel acıyı resim yoluyla hissederek anlatmaya çalışmıştır. Bu durumda sanatçının yaşam ve sanatı ayrılmaz bir bütün olarak gördüğü, resim yaparak kendini var ettiği, kendini rehabilite ettiği söylenebilir.

1.1.2. Paul Klee (1879-1940)

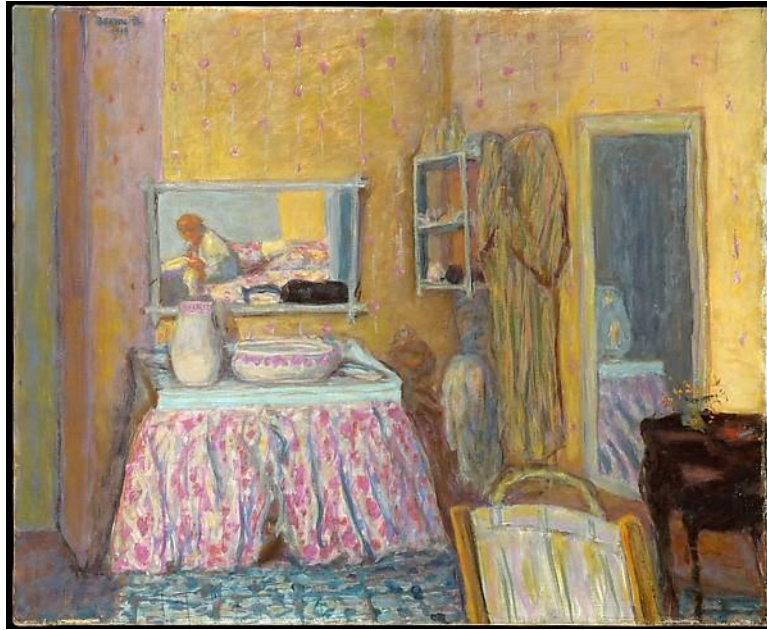
Resim 5: Paul Klee, 'Yumuşak Şarkımla Dans Et Canavar!', Alçı Üzerine Sulu Boya ve Yağ Aktarımı, 1922, 35,2×29,2 cm.

Paul Klee, Resim 5'te yalın çocuksu bir duyarlılıkla küçük bir çocuk ve sevimli bir hayvan resimlemiştir. Bu resim, ritimli, nazık ve şiirsel bir anlatıma örnek olarak verilebilir. Sanatçı, düşsel etkilerin hakim olduğu bu resimde zarif fırça vuruşları, şeffaf ya da hafif renkleri kullanmıştır. Resimlerinde çizgi ögeli arı bir görünüşe bağlı müziğin etkisi hakimdir. Klee'nin bu uyarlamasında çizgi ve renklerle dörtgenlere bölünmüştür. Derinlikten yoksun geometrik kareler, bir palyaçonun sevimliliğindedir. Klee imgesel

çiziktirmelerinde, kendi deyişiyile” bir çizgiyi yürüyüşe çıkarmayı” seviyordu (Beykan, 2004, s. 250). Sanatçı şu sözlerle sanatını anlatmaktadır:

“Çizgimin çocuksuluğu söylencesinin somut bir görüntüsünün, bir insan görüntüsünü çizgisel öğenin saf anlatımıyla birleştirmeye çalıştığım çizgisel kompozisyonlarımdan kaynaklanmış olması gerektiğini düşünelim... Zaten olduğu gibi değil olabileceği gibi göstermek istiyorum. Ve böylece yaşam görünüşümle saf sanatsal ustalık arasında oluşacak mutlu beraberliğe ulaşabilirim” (Klee, 2007, s. 51).

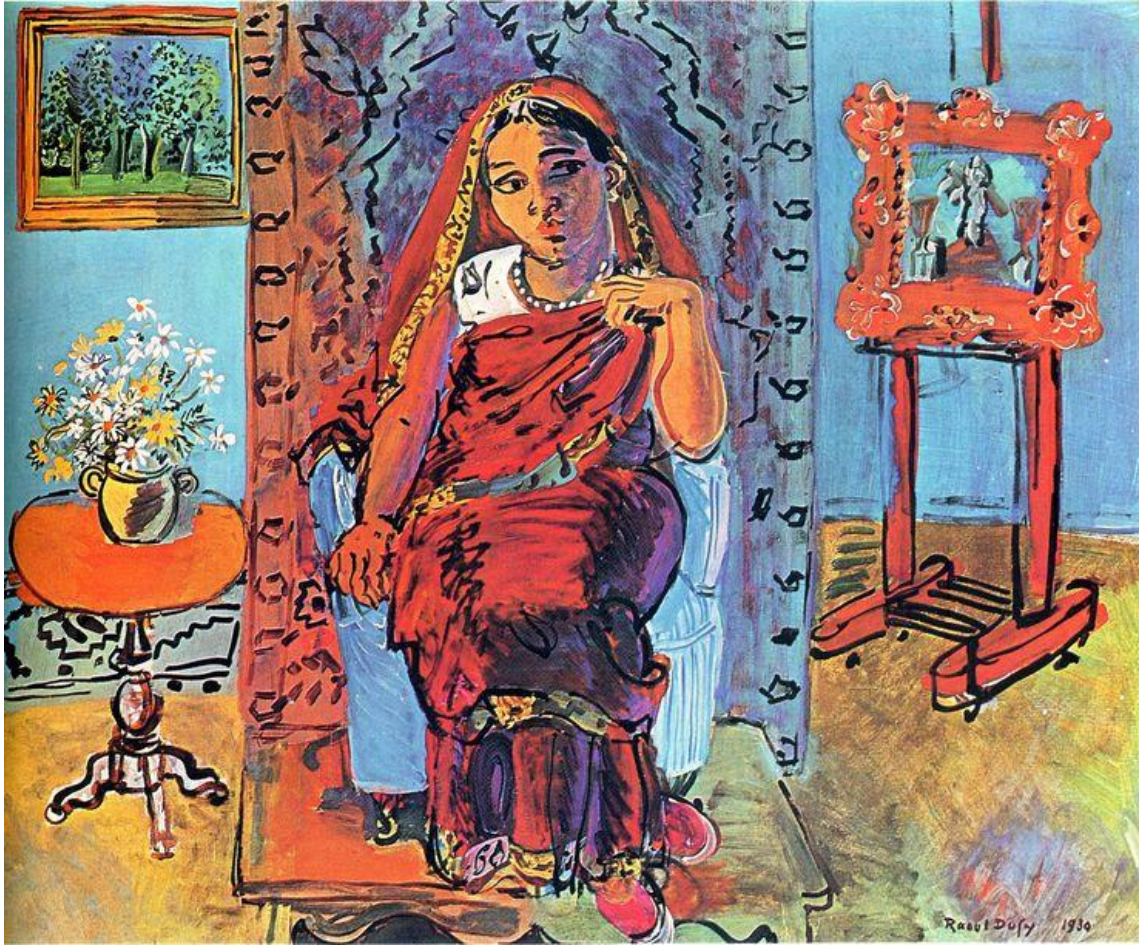
2.1.3. Pierre Bonnard (1867-1947)

Resim 6: Pierre Bonnard, ‘İç Mekân’ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1913, 56,5×63 cm.

Yaşam alanı anlatımının şiirselliğine örnek olarak Bonnard’ın, ‘İç Mekân’ adlı çalışmasında sanatçı, ev içinden gündelik bir sahneyi konu edinmiştir. “Yatağın üzerinde oturan insan, aynadaki yansımasından kendini belli eder. İzleyiciyi aynanın içerisine bakmaya teşvik ediyor. Sıcak ve soğuk renklerin karşıtlığına getirdiği hareketlilik, dingin bir atmosfer yaratmıştır... Çoğunlukla düz renklerden oluşan geniş alanlar kullanarak duyguları biçim aracılığıyla ifade etmeyi amaçlıyordu” (Beykan, 2004, s. 53).

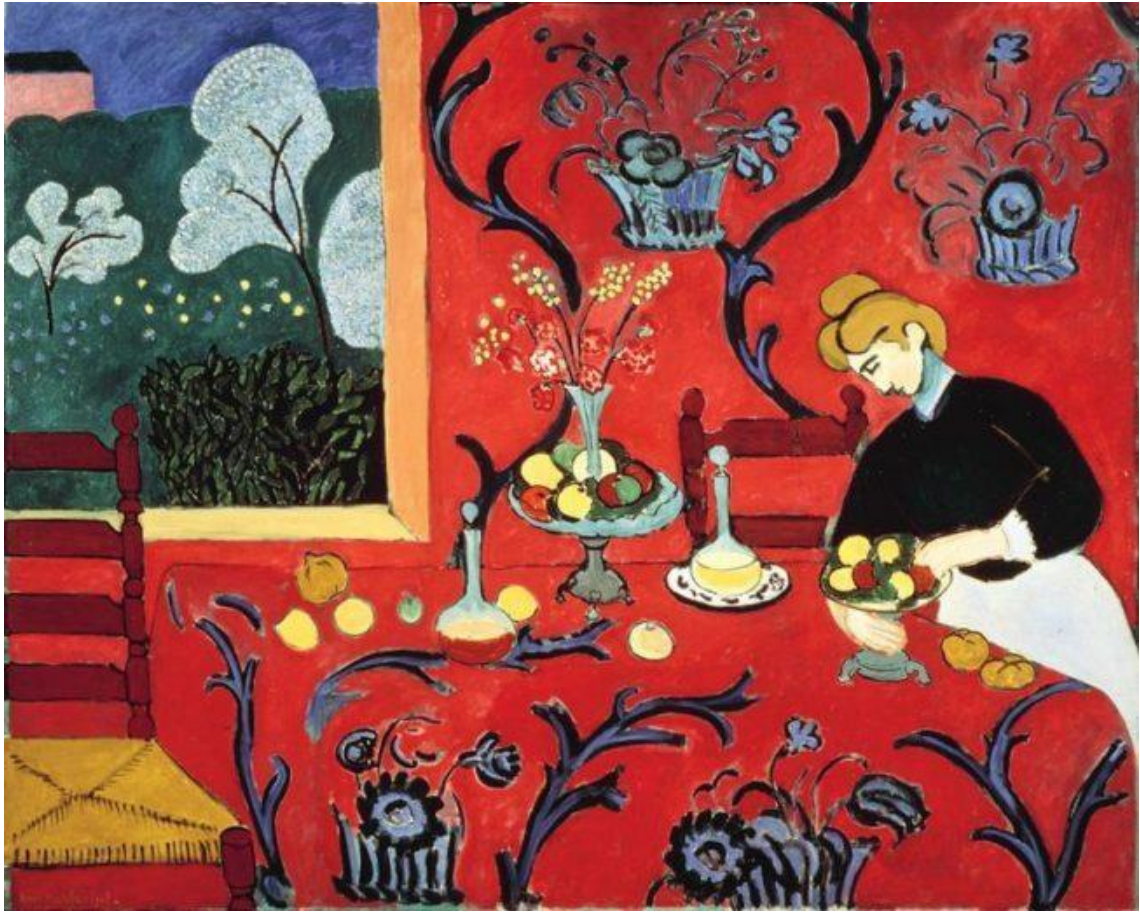
2.1.4. Raoul Dufy (1877-1953)

Resim 7: Raoul Dufy, 'İç Mekânda Hintli Kadın', Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1930, 31,8×39,3 cm.

Fovist akımın temsilcilerinden Fransız ressam Dufy, Resim 8’de karikatüristik bir atmosfer yaratmıştır. İç açıcı şeffaf tonlar, detaya kadar inen ince süslemelerle canlı renkler hemen göze çarpmaktadır. Düz, kıvrık, geniş ve dar fırça vuruşlarını yan yana getirerek elde ettiği çocuksu deseni, hayale ve rüyaya kaçan bir anlayışı canlandırmaktadır. “... Diğer çağdaş sanatçılar gibi doğa biçimlerinden ayrılıp kendi iç âlemine dönerek düş ve düşünceler dünyasında özgürce hareket etme kabiliyetini yakalamıştır... Ama Dufy bunu yaparken Kübizmde olduğu gibi tasarıma dayalı ön çalışma yapmaz, çocuk gibi oyun oynar gibi bir anda tabloyu bitirdiği izlenimi verir” (Ayık, 1996, s. 82). Dufy, resim yapmayı öylesine rahat ve akıcı hale getirmiştir ki onun için resim yapmak neredeyse yazı yazmak gibi doğal gelişen bir süreç haline gelmiştir.

2.1.5. Henri Matisse (1869-1954)

Resim 8: Matisse ,“Kırmızı Oda ” Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1908, 180×220 cm.

Sanatçı, yaşam alanlarının referansı sayılabilecek bir dizi günlük yaşam, ev içi resimlerinde hem renkle hem de yalınlaştırılmış çizgilerin anlatımıyla dekoratif çocuksu resimler yapmıştır. Kompozisyon olgusunu H. Matisse şöyle ifade etmektedir: ‘Ressamın duygularını anlatmak için elinde bulundurduğu çeşitli elemanları dekoratif bir tarzda düzenleme sanatıdır’ (Kınay, 1993, s. 227). Sanatçının bu ifadesiyle de Doğu sanatı ve estetiğinden faydalandığı, kompozisyon çeşitlilikleriyle net bir biçimde görülmektedir (Resim 8).

Resim 8’de yer alan eserde hem renk ve mekân hem de yalın, rahat çizim ve boyayışı ile çocukluk imgelerini barındırmaktadır. Tüm bunların sonucunda lirik anlatım etkisini de beraberinde getirmiştir. “Temel bir renk olarak sıcak kırmızı, bu resimde egemendir. Tüm yüzey, kompozisyonun yapısında başarıyla bütünleşip odayı dolduran salt

renklerin oluşturduğu dingin bir atmosfer yer almaktadır. Yer ve duvar birleşmiş; biçimler iki boyuta indirgenmiş ve basitleştirilmiştir. Bu renkler arası armoni ve motiflerin ritmi ile lirik anlatım etkisini arttırmıştır” (Beykan, 2004, s. 308). Duvar ve masa üzerindeki bitki motiflerinin yalın, düzlemsel şekilde belirtmesiyle lirik anlatımı oluşturmak istediği sanatçı’nın şu sözleriyle desteklemektedir: “Düşüncelerin ve plastik ögenin yalınlaştırılmasıyla dingin bir soyluluğa erişmek istiyoruz. Uyumlu birlik tek ülkümüzdür” (akt. Richard, 2005, s. 85).

Duygularını renk ve şekillerin çocuksu yalınlaştırılmasıyla uyumlu lirik akış içerisinde anlatmak isteyen sanatçının, özellikle Afrika sanatının stilize formlardaki mask ve heykellerden, Batı Asya’nın dekoratif sanatlarından ve Japon baskılarından esinlendiği açıkça görülmektedir. “Matisse Doğu halılarının ve kuzey Afrika manzaralarının renklerini inceledi ve modern tasarım anlayışına büyük etkisi olan bir üslup geliştirdi... Resimlerindeki sade çizgilerde ve parlak renklerde çocuk resimlerinin dekoratif etkisinden bir şeyler vardır” (Gombrich, 2004, s. 573).

2.1.6. Edward Hopper (1882-1967)

Resim 9: Edward Hopper 'Kafeterya' Tuval üzerine Yağlı Boya, 1927,72.4×91,4 cm.

Resim 9'da sessiz bir iç mekânda sakin ve yalın olarak açık, koyu renkler kullanan sanatçı, bir tiyatro sahnesi hissi barındırır. 'Gündelik dünyanın yalnızlığını, çirkinliğini ve sıradanlığını anlatırken beklenmedik güzelliklerini de sergiler' (Beykan, 2005, s. 230). Figürün derin düşünme halinde betimlenişi kendi dünyasına dalmış olduğunu dolayısıyla yaşantısı hakkında bazı bilgiler vermektedir. İnsan figürü kullanmadan da mekânda duygusal bir atmosfer de kazandırılabilceği ve bu etkinin bu resimde oluşabileceği düşünülmektedir.

2.1.7. Fikret Mualla (1903-1967)

Resim 10: Fikret Mualla ‘Chianti Şişesi ve Balık’ Yağlı Boya, 1957, 37× 45 cm.

Fikret Mualla'nın, Resim 10'da yer alan resminde fırçayı özgür, naif ve içgüdüsel olarak kullandığı görülmektedir. Objeleri sınırlarken çok az ya da hiç çizgi kullanmadan düşsel bir atmosferde oluşturmuştur. Sıcak ve soğuk tonların birlikte kullanıldığı bu resimde soyut lekelerle ve kıvrak çizgilerle öznel, oyunlu, mizahi ve şiirsel bir anlatım kullandığı gözlenmektedir. Mor zemin üzerine renklerin bütünsel derinlik içerisinde dağılmasıyla nitelikli sonuçlara varıldığı görülmektedir. Renk lekeleri birbirleri içinde kaynaşmış, konturlarla çarpıcı sakinlikte uzlaşmaktadırlar. “Fikret Mualla, canlı renklerle bunalımlı yaşamından esinlenen hayal gücünü tuvale aktardı” (Erden, 2012, s. 117). Bu sayede resim, rüya âlemine ve güçlü ifadeciliğe bürünmüş, kısa süreli bir izlenimle coşkulu bir lirik anlatım etkisini yakalamıştır.

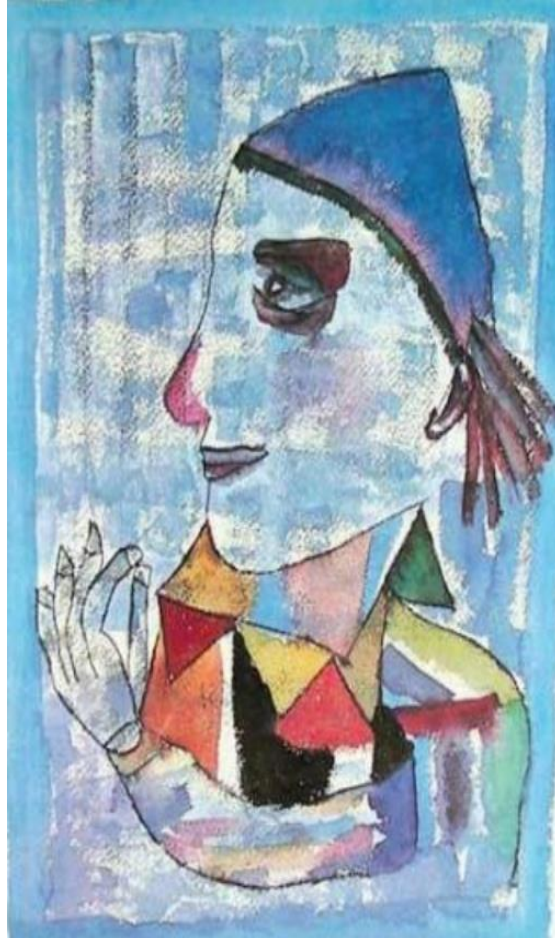
2.1.8. Asger Jorn (1914-1973)

Resim 11: Asger Jorn, 'Küçük Figür', Kâğıt Üzerine Sulu Boya, 1962, 15,5×12 cm.

Resim 11'de sanatçı, oldukça basite indirgenmiş çizgileriyle figürü betimlemiştir. Huzursuz fırça darbeleriyle figürü boşlukta oluşturmuş, mekân yaratma gayretine girmemiştir. Sulu boyanın verdiği etkiyle ince katmanlı renk sürüşleri ve inceli kalınlı çizgileriyle motifleri oluşturmuştur. Sanatçı, renk ve çizgilerle bir ritim etkisini masumiyetle yakalamıştır. Resimde oluşturduğu imge çocuksu bir ruhu anımsatırken bütünlüğün içindeki naif çizgiler kayıtsız ve rahat bir etki uyandırmaktadır.

2.1.9. Henri Miller (1891-1980)

Resim 12: H. Miller, Joker Eine Kleine Nachtmusik, Kâğıt Üzerine Sulu Boya, 1967, 45×35 cm.

Miller'in Resim 12'de yer alan resmi, ana renklerle yaratmıştır. Renkler, iç açıcıcıdır. Oldukça basit bir çizimle sevimlilik etkisini oluşturmuştur. Sanatçı içgüdüsel resim yapmak gerektiğini savunarak, akademik çizim yöntemlerine bağlı kalındığında içimizdeki çocuksuluğun yok olacağına inanmaktadır. Resmin sürekli bir devinim halinde olduğunu, yeniliğin olması gerektiğini aksinin bir kısır döngü yaratacağını savunmaktadır. Özgür renklerle canlılık ve sadeliğe rağmen çalışmalarını basit bulup eleştirenler de olmuştur.

Kendisine yapılan eleştirilere karşılık "To paint is to love again" adlı denemesinde şu yanıtı vermiştir. Burada aynı zaman da resme yaklaşma yöntemini de belirtmiş olur.

Çocuksu bir resim gördüğümde hiç durmam saygıyla eğilirim önünde; çünkü bir çocuğun elinden çıkmıştır o!. Çocukların yaptığı resimleri rahatlıkla büyük ustaların elinden çıkanlarla karşılaştırabilirsiniz. Onları taklit etmek için ne kadar uğraştığımı bir bilseniz; ama hep boşuna. Bir çocuğun yaptığı resim karşısında büyülenmemek,

hayret etmemek neredeyse imkânsızdır. Bunun nedeni, onların resim yapma biçimlerindeki doğallık ve kendiliğindenliğin yanında, tutkularının saflığıyla ortaya çıkan samimiyettir (Akt. Kobayashi, 2013).

2.1.10. Joan Miro (1893-1983)

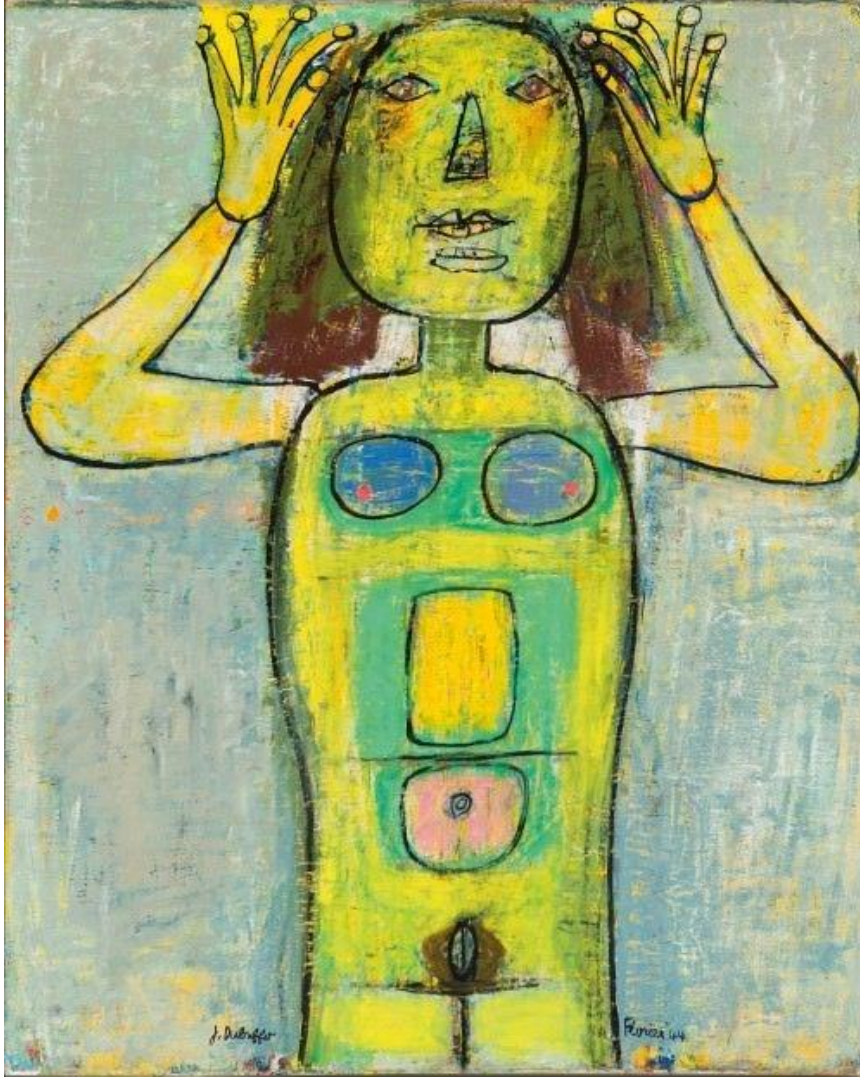

Resim 13: Joan Miro, Ümit, Tuvall Üzerine Yağlı Boya, 1946, 31,5×31,5 cm.

Miro, Resim 13'te yer alan resminde öncelikle naif resimlerde sıkça görülen havada asılı ya da uçuyormuş hissi dikkat çekmektedir. "Kompozisyona ne taraftan bakılırsa bakılsın hiçbir değişiklik olmayacağı gibi yüzeysel ya da derinlik sorunları yoktur" (Üstüner, 2002, s. 109). Zemindeki boya altındaki tuval görülecek kadar silinmiş olması resme ham, kaba bir nitelik kazandırmıştır. Sanrı ürünü gibi görünen garip varlıklar, bilinçaltının dış dünyasından çıkmış gibidir (Beykan, 2004, s. 317). Çoğunlukla işlediği konular arasında kadınlar, kuşlar, yıldızlar bu çalışmada da yerlerini almışlardır. Sanatçı, resmi saf bir şiir gibi görmesinin yanında, çocuksu resimleme etkisine ulaşmanın büyük bir kazanım sağladığını ve resimsel yetkinlik

kazandıktan sonra çocuk resimlerine dönülmesi gerektiğini etkili bir şekilde resimlerinde göstermektedir.

2.1.11. Jean Dubuffet (1901-1985)

Resim 14: J. Dubuffet, “Saçını Toplayan Kız” , Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1944
130×97 cm.

Resim 14’te yer alan çalışmada portredeki sert, trajik ifade ile çocuksu resimsel etki bir aradadır. Sıcak renk üzerine belli belirsiz bir yöntemle soğuk bir renk sürülerek fonun dengeli bir şekilde pastelsi bir hal almasını sağlamıştır. Oldukça basite indirgenmiş konturlar belirgin bir biçimde belirtilmiştir. “Rastgele renkler fırçayla alışılmadık bir tarzda uygulanmış; resim yüzeyi karalanmış, ovalanmıştır” (Beykan, 2004, s. 140). Çocuklar, ifade etmek istediklerini resim yoluyla daha kolay ifade etmektedirler. Mesela duyma problemi olan bir çocuk, kulakları daha büyük çizerek duyma gereksinimini

vurgulayıp daha güçlü bir şekilde ifade etmektedir. Dubuffet de çocukların boyama mantığının yanında ifade etmek istediğini de daha belirgin bir şekilde göstermiştir. Resim 14’te yalın betimlemeye rağmen yüz hatlarının detayları dikkat çekicidir.

Onun çalışmalarına ne Gerçeküstücülük, ne Dışavurumculuk, ne Dadacılık, ne de Soyutlama denilebilir, aslında hepsinden de bir parça içerir. Dubuffet sanki resmi yeniden bulmak ister gibidir, bunun dışında bir şeyi umursamaz. Böylece biçimi olmayan soyutlamalarla alaycı ve kaba bir anlatım ve olgunlaşmamış çocuksu karalamalar arasında gider gelir (Genel Sanat Tarihi Ansiklopedisi, 1983, s. 713).

“Dubuffet, çocukların, amatörlerin, belli bir psikoza olanların ve az çok bilinçsiz sanatçıların yapıtlarına tutku derecesine varan bir ilgiyle yaklaşmıştır” (Lynton, 1993, s. 280). Bu da gösteriyor ki yaratıcılık, delilikle ya da en doğal hallerimizde iken açığa çıkar savı, çocuk temelli sanat grupları ile daha da desteklenmektedir.

2.1.12. Marc Chagall (1887-1985)

Resim 15: Marc Chagall, 'Sabbath' Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1909, 90×95 cm. Wallraf- Richartz-Museum, Köln.

Ressamın imge dünyası fantezi doludur. Resim 15'te yer alan mekân betimlemesinde bu etkiler yer almaktadır: çocuksu bir çağrışım ile gerçeğin karıştığı düşsel bir etki yaratmıştır. Şiirsellik, coşkulu ifadeler, basit bir biçimde oluşturduğu bir iç mekân ve figürlerle sağlanmıştır. Normal günlük yaşamın içerisinde bir iç mekânda birkaç insanın doğal hallerine yer vererek sanatçı, kendi yaşam alanına dair betimlemelerini de yansıtmış olmaktadır. Pastelsi açık renk geçişleriyle boyanmış, naif ve sevimli oda ile figürler, Chagall'in peri masallarına ve fanteziye ilgisini göstermektedir.

2.1.13. Burhan Uygur (1940-1992)

Resim 16: Burhan Uygur “İsimsiz”, Kâğıt üzerine Guaj Boya, 1984, 25×21 cm.

“Yeşilin gürül gürül coştığı denizin göklere homurdanarak yükseldiği Karadeniz’in biblo gibi bir sahil kasabasında doğdum. Böğüre böğüre aradığım deli çocukluğum sihirli mutlu, sorumsuz özgürlüğüm nerelerde kaldı.” (Uygur, 1998, s. 86-89). Görüldüğü gibi sanatçı, mutluluk arayışını çocuksuluğa yönelerek bulmuştur. Sanatçı, duyarlı etkili sonuçlar için yapılan işi sahiplenmek gerektiğini savunmaktadır. “Resme gerçek anlamda şiirsel ifade ve çeşni boyutları kazandıran ayrıcalığı türünden daha yaygın bir üne kavuşmasında da etken oldu. Lirizmin hemen hemen doruklarına çıkabilen sevecen ve ezik bir ruhla biçimlendiği figürler, güncel yaşantılardan süzölmüş dokunaklı bir şiirin hüznüyle doluyordu. Kısa zamanda geniş bir ilgi çemberiyle kuşatılan Burhan Uygur'un resmiyle bağımsız bir geçim yolu bulduğu da unutulmamalıdır” (Tansuğ, 1990, s. 109).

Sanatçı, gerek resimleri gerekse betimlemeleriyle düş dünyasını özgün lirik bir dille anlatmıştır. “Resam resminin içine bir yağmur damlası gibi düşmeli. Resmin içinde gezinmeli. O tadı yakalayamazsa boynuna engerek yılanı dolandır. Ben bir gülü, bir kır

çiçeğini koklar gibi resim yaparım. Tada tada, kolsuz kanatsız uça uça. Fakat trajik bir ağırlık yüklüdür, ruhsal çöküntü ağırlıktadır bu resimlerde. Yorucu doruğa çıkmaktan yılmayan ve yok oluş çizgisinde özgürce gezinen ve pişmanlık duymayan özgür ruhları da görürsünüz” (Gönenç, 2003, s. 14). Ayrıntısız ve lekeler içinde şiirsel olarak iç dünyasını, çocuksu özgür bir duyarlılıkla dışa vurarak sağlamıştır. Biçimden çok duyguya önem verdiği renkleri ön plana almasından anlaşılmaktadır. Renkler ve arada kullandığı sevimli konturlar, müziksel bir ritim oluşturmaktadır. Bu resminde soğuk mavi ile oluşturulan hüzünlü ifadelerle rağmen boyayışı ile geleceğe dair çocuksu bir umut vardır.

Bedri Rahmi Eyüboğlu 1972 yılının Aralık ayında Milliyet Sanat Dergisi’nde sanatçı için şunları yazmıştır: “Ele avuca sığmayan ve yüzde yüz resim sanatı için yaratılmış olan Burhan’ın özelliği beyazı çok iyi kullanmasıdır. Kişiliğine inanıyorum, bu sevgiyle çalışmasını sürdürürse yakında memleketinde değil dünyanın her yanında işini kabul ettireceğine inanıyorum”.

2.1.14. Nedim Günsur (1924-1994)

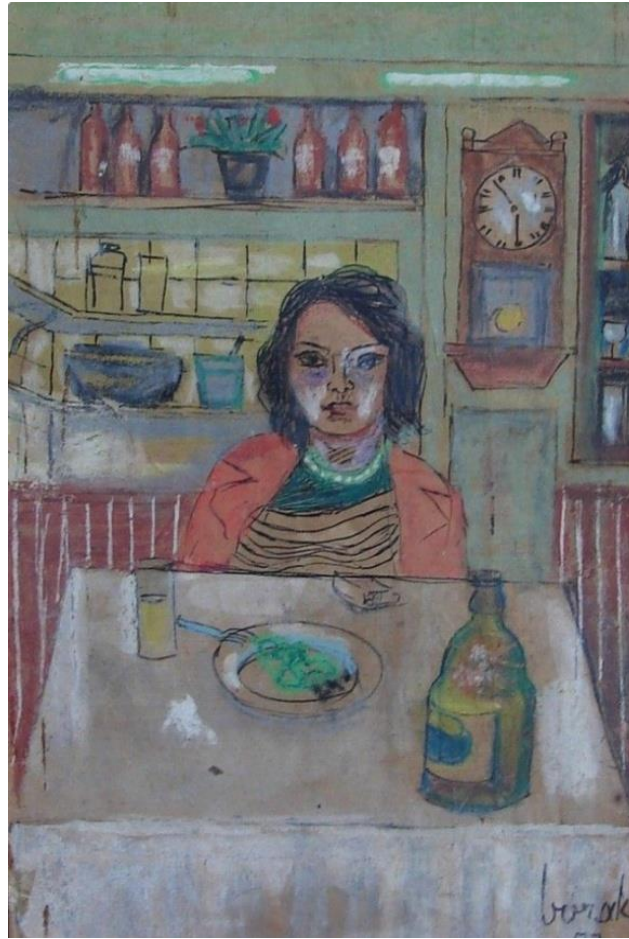
Resim 17: Nedim Günsur, ‘Uçurtmalar’, Yapıştırılabilir Yağlı Karton Üzerine Yağlı Boya, 1960, 55×66 cm.

Naif çalışmaları ile bilinen Nedim Günsur, resimleri aydınlık gökyüzü, çocuk sesleriyle dolu bayram yerleri halindedir. Aslında çocuksu resimlerinde büyük, küçük bütün insanlar mutluluğu aramaktadırlar. Bu sayede içinde bulunulan üzüntü istenilen yönde

dışa vurularak sanatçının kendini mutlu hissetmesinin yolu açılmaktadır. Resim 17’da fonda kullanılan grimsi lacivert rengi üzüntü etkisini hissettirmesinin yanında, çizimlerin masum, eğlenceli şekilde dalgalanması, uçurtmaların resimlenmesi umudu, mutluluğu simgelemektedir.

“Tüm nesnelere sevgiyle yaklaşan ressam” olarak anılan Günsur, başkaları tarafından resimsel olmadığı düşünülen en basit konuları bile içselleştirerek eserler üretmiştir. Bu yaklaşımıyla, Van Gogh’un basit nesnelere duygu katışıyla mutluluğu aradığını hatırlatmaktadır.

2.1.15. Cihat Burak (1914-1994)

Resim 18: Cihat Burak, ‘Yemek Yiyen Kız’, Karton Üzerine Pastel, 1987 30×20 cm.

Resimlerindeki öyküsel anlatımı, iç dünyasının bir yansıması olan sanatçı, günlük yaşamdan sahneleri, gerçek dünyaya ait bilinen nesnelere son derece ayrıntılı bir tavırla ve düş dünyasını anımsatan fantastik bir dille yansıtmıştır (Rona, 2008, s. 162).

Sanatçı, resimlerini masal gibi oluşturduğunu destekleyen bir diğer ifade ise “Fantastik tasarımlarını günlük gözlemlerinden çıkaran, sonrada onlara hayal âleminin yaratıkları özlemine vermeyi başarabilen” bir sanat adamıdır (Tansuğ, 1999, s. 272). Resim 18’de saf bir gözlem gücü ile spontan ve içtenlikli bir üslupla iç mekân olarak seçtiği bir mutfakta oturan bir kıza yer vermiştir. Soluk renkler arası uyum, sakin, sade ve şeffaf bir şekilde oluşturulmuştur. “Eleştirel tavrını dışavurumculukla birleştiren, renk ve çizgi kullanımında serbestliği benimsemektedir” (Erden, 2012, s. 130). Figürün yalnız resmedilişi ve resmin izleyicisine doğru bakışı ekspresif bir etki oluşturmuştur. Süsleme olarak çizgi motiflerini kullanması Matisse ya da Gauguin’in çalışmalarını hatırlatmaktadır. Nesnelerin belli belirsiz konturlarla yalın betimlenişi sıcak, doğal bir his uyandırmaktadır.

2.1.16. Karel Appel (1921-2006)

Resim 19: Karel Appel, ‘Sorgulayan Çocuklar’, Ahşap Üzerine Guaj Boya, 1949, 87,3×59.8 cm. London,.

Appel'in bu çalışması ahşap yüzey üzerine kaba, basite indirgenmiş çocuksu bir nitelikte olan figürlerden oluşmaktadır. “Appel, folklordan kaynaklanan bir fanteziden olduğu kadar, kişisel bir imgeler dizisinden de sonuna kadar yararlanmıştır. Ama onun asıl etkisi, sert hareketlerin ve parlak renklerin taşıdığı dramatik değere dayanır” (Lynton, 1993, s. 276-277). Çocuk resimlerinden ve mitolojik öykülerden esinlenen sanatçı, figürlerin ifadelerinde şaşkın, korkmuş, huzursuz etkiler hakim kılmıştır. Sanatçı, parlak ve kalın olarak kullandığı renklerle coşkulu, hiciv dolu resimler yapmıştır.

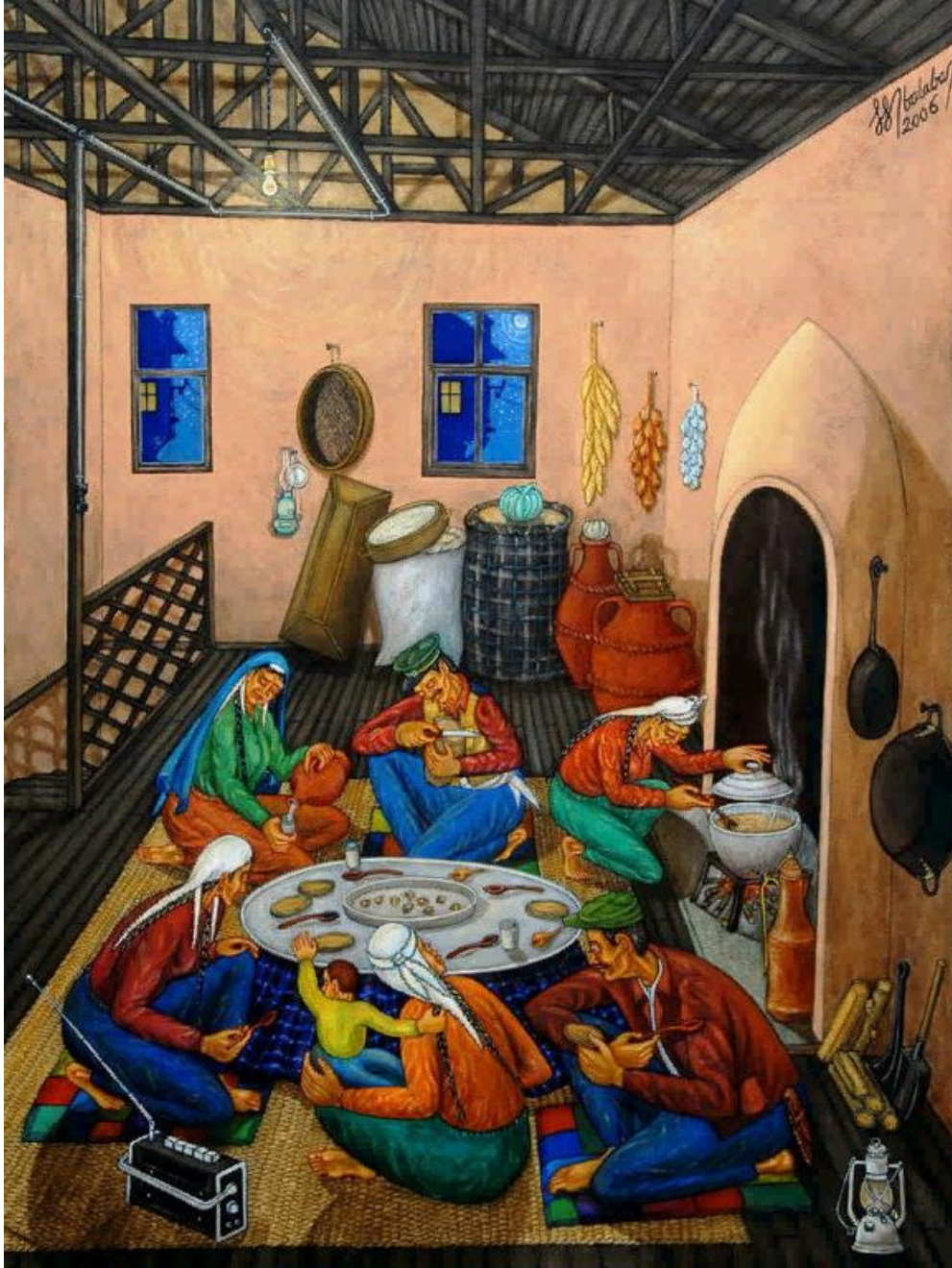
2.1. 17. Nuri Abaç (1926-2008)

Resim 20: Nuri Abaç, ‘Banyo’ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1989, 30×40 cm.

Naif bir biçimde kullandığı renk ve şekillerle iç mekânda bir anı ele almıştır. (Resim 20). Dolayısıyla yaşam alanını masalsi bir anlatımla ifade etmesi bakımından uygun bir örnektir. “Sanatçı, kendi özel resim dünyasıyla Anadolu kültürünün figür dünyası arasında çok özel bir ilişki bulmuş, bu figürleri bir fantazyaya etkinliğine bağlamak suretiyle yöresel bir duyarlılığın olanaklarına yönelmiştir” (Özsezgin, 1998, s. 7). Resim 20’de yer alan resimde de sanatçı yaşam alanı olarak köy yaşamının doğallığını anlatmış ve düş gücüyle lirik anlatıma daha da yaklaşarak anlattığı görülmektedir.

2.1. 18. Hasan Nazım Balaban (1955-)

Resim 21: Hasan Nazım Balaban, ‘Akşam Yemeği’ Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2006, 75×55 cm.

Sanatçı, mekânı, naif bir şekilde nesne ve figürlerle zenginleştirerek masalsı bir hava elde edilmiştir. “Geleneksel kültüre ait değerleri eserlerinde masalsı bir etkiyle yansıtan Balaban, hemen tüm resimleriyle izleyicide farklı bir ışığın oluşturduğu düşsel etkiler bırakmaktadır” (Öztürk, 2013, s. 38). Resim 21’de de detaylı, doğal betimle ile sevimli etkiler hakim olduğu görülmektedir.

3. BÖLÜM: Kişisel Çalışmalar

Resim 22: Mehtap Saldıray 'Yalnız çocuk' Kâğıt Üzerine Sulu Boya, 2017, 20×15 cm.

Resim 23: Mehtap Saldıray 'Ekspresyonist Haller' Karton Üzerine Akrilik, 2015, 40×35 cm.

Resimlerin oluşum sürecinde bulunulan çeşitli mekânlar, resimlerin konusu haline dönüşmüş, dolayısıyla yaşam alanını tasvir edici resimler ortaya çıkmıştır. Ayrıca resimlerde, çocuksu bir tavırla betimlenen eğlenceli bir yol bulma arayışı hakimdir. Bu yolda lirik anlatımın kattığı anlamdan faydalanılarak resim uygulamaları için şunlar söylenebilir: Resimlerin konusunun bireysel yaşam alanına çıkması, yalnız kalma ile ilintilidir. Daha doğrusu resim ve bireyin baş başa kalmasıdır. Bireyin varlığını, çevresini resim yoluyla ifadesidir. Bu yolda ilerlerken bulunulan ortama, bu ortamda yer alan nesnelere duygu ifadesinde çocukların anlatımına yakın bir anlatım dili seçilmiştir. Böylece düşsel anlatımlar ortaya çıkabilmektedir. Resim 22 ve 23’de yaşam alanı dâhilinde aynadan oto portre çalışmaları yer almaktadır. Portrelerin ifadeleri kuşku dolu, endişeli olarak resimlenmiştir. Bu düşünceler, kurtuluşu düşsel olanaklarda dolayısıyla çocuksu imgelerde bulunmuştur. Resim 22’de çizim daha bir yalın gösterilmesiyle illüstrasyon etkisine bürünmüştür. Her iki çalışmada da kırmızı ve yeşil renklerle etkili bir görüntü kazanılmaya çalışılmıştır. Mekân olgusu çeşitli nesnelere hareketli kılınmaya çalışılmış bu sayede mekân boşluğu hissi yaratılmaya çalışılmıştır.

Resim 24: Mehtap Saldıray ‘Çizgi Film Diyarı’ Kâğıt üzerine Akrilik, 2016, 50×70 cm.

Yaşanan her gün birbirine benzemektedir. Günlük yaşamın rutinliğinden kurtulma yolu ise düşsellikte aranılabilir. Bu sayede olması istenilen heyecan ve mekânlar resim yoluyla yaşanabilmektedir. Resim 24’de çizgi film etkisinde betimlenen pencere önünde dizili birkaç hayali oyuncak hayvanlar resimlenmiştir. Düşsellikle ilintili bu çalışmada da çocuk gibi hissedip mutlu olmak umut edilmiştir. Düşsellik, samimiyyetin sembolüdür. Bireyin bilerek hiçbir kural tanımadan kendisinin ifadesini bulduğu durumudur. Bu yaratım sürecinde sadece salt olarak yaşam alanının betimlenmesi değil kişinin kendini algılaması söz konusudur. ‘Çizgi Film Diyarı’ (Resim 24) çalışması gerçek yaşam sürecinin yerine tebessüm uyandıracak kendi gerçeğimizi gösteren hayaller alemidir.

Resim 25: Mehtap Saldıray ‘Oyuncak Hikâyesi’ Duralit üzerine Akrilik, 2015, 70×100 cm.

Birey, kendi olma arayışında sıradanlığın ötesinde içgüdüsel ifadesi ve yaratıcı olmalarında dolaylı çıkış noktasını çocuklarda ve delilerde bulur. Böylece bireyin kendini algılaması, sınırları aşması, psikolojik rahatlığa kavuşması söz konusudur. Bu duygu durumları, resim alanında yani, kompozisyonda oluşturulan renk ve şekiller aracılığıyla ifade niteliğindedir. Samimi bir gündelik yaşam alanını simgeleyen bu resimde (Resim 25) oyuncak ön plana alınarak vurgulanmak istenmiştir. Renk geçişleri ile mekânın yapısı gereği oluşan duvar çizgileriyle hareket etkisi yaratılmaya çalışılmıştır. Diğer resimlere nazaran bu resimde koyu, açık tonda renklere daha çok yer verilmiştir. Resimde derinlik etkisi en geri plandaki kapı ve ona açılan mekân ile sağlanmak istenmiştir. Renkler üzerinde uyumlu başka renklere yer vererek renk dokusu yaratılmaya çalışılmıştır. Kontur çizgilerin gidiş yönleri düz bırakılmayarak çizgilere duygu yüklenmeye çalışılmıştır.

Resim 26: Mehtap Saldıray 'Zılgıt' Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 50×70 cm.

İç dünyayı dışa vurma konusunda olan bu resimlerde, rastlantısallık yolu ile çeşitli renk ve şekillerden lirik anlatım etkileri yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu etkiyi verebilmek için, Zılgıt (Resim 26) adlı çalışmada, çocuğun anlatımında olan ifade serbestliğine benzer şekilde bir çocuğun rüyası hissi verilmeye çalışılmıştır. Çocuklar ve Deliler

doğrudan, rahat bir şekilde özgün anlatımlarda bulunurlar. Bu berrak anlatımlarının resimdeki hallerinin benzerliğiyle tüm çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da bu ifade yöntemi irdelenmiş dolayısıyla yüzeysel bir anlayışla rastgele renklerin kalın ve ince motifleriyle uyumlu bir birliktelik oluşturulmak hedeflenmiştir. Çocukluk edası, yalın bir biçimde pastel renklerle, motif ve duvarda asılı çocuk çiziktirileriyle verilmeye çalışılmıştır.

Resim 27: Mehtap Saldıray 'Hayalperest' Kâğıt Üzerine Akrilik. 2015. 20×15 cm.

Daha önce de belirtildiği gibi birey, bilinçli bir şekilde kendi dünyasını yaratma özgürlüğünü çocuğun doğal yaklaşımıyla ele almaya çalışmaktadır. Bireyin kendini nasıl konumlandığı, kendiliğinden gerçeğin ötesinde bir konumda bil hal almasını anlatan ve olanaksızlığı ortadan kaldırdığı düşünülen Hayalperest (Resim 27) adlı çalışmada bir kız çocuğu resimlenmiştir. Kapı kolunda resimlenişi ile esprili bir hava katılmaya çalışılmıştır. Burada hem renkçi bir dil hem de lavi etkisi birlikte kullanarak vurgu sağlanmaya çalışılmıştır.

Resim 28: Mehtap Saldıray ‘Oyun oynayalım mı?’, Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 50×70 cm.

Oyun Oynayalım mı? (Resim 28) adlı resimde bir çocuğun odasında yer alan bir bölümde nostaljik bir oyun olan sek sek oyunu ile sempatiklik etkisi aranmıştır. İç mekân bağlamında yaşantısal öge olarak çocuksu simgeleri yansıtan bir ortamda hem

oyun hem de resim sevgisi işlenmek istenmiştir. Yüzeysel bir resimsel mantıkla duvardaki resimlere yapıştırılmış bant hissi ile çocuksu yalınlık amaçlanmıştır. Rahatça içgüdüsel resimleme sonucunda naif etkiler yakalamak istenmiştir.

Resim 29: Mehtap Saldıray 'Siirli Oda', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 90×80 cm.

(Resim 29) Şiirsel değerleri göstermeyi amaçlayan bu resimde de görüldüğü gibi insanın oyun dürtüsüyle resim yapabildiğini örnekler niteliğindedir. Yaşam alanı olarak mekân, bireyin duygu dünyasıyla bağlantılı olarak bir yapı içerdiği, çocuksu bir bakış açısıyla büyükçe bir şekilde resimlenen bir kapı ile sağlanmaya çalışılmaktadır. İçerisinin daha aydınlık renklere yer verilmesi ile koyu, açık etki kazandırılmak

istenmiştir. Akrilik boya ince katmanlı ve titrek sürülmesiyle sulu boya etkisi oluşmuştur. Renkler üzerinde kullanılan motif detayları ile lirik anlatım etkisi kazanılmaya özen gösterilmiştir.

Resim 30: Mehtap Saldıray 'Yalnızlık' Kâğıt Üzerine Akrilik, 2015, 50×70 cm.

Resim 30'da Yaşanan mekân içerisinde figürün içinde bulunduğu duygu yoğunluğundan kurtulmak adına resim oyununa daldığı anlatılmak istenmiştir. Ayrıca

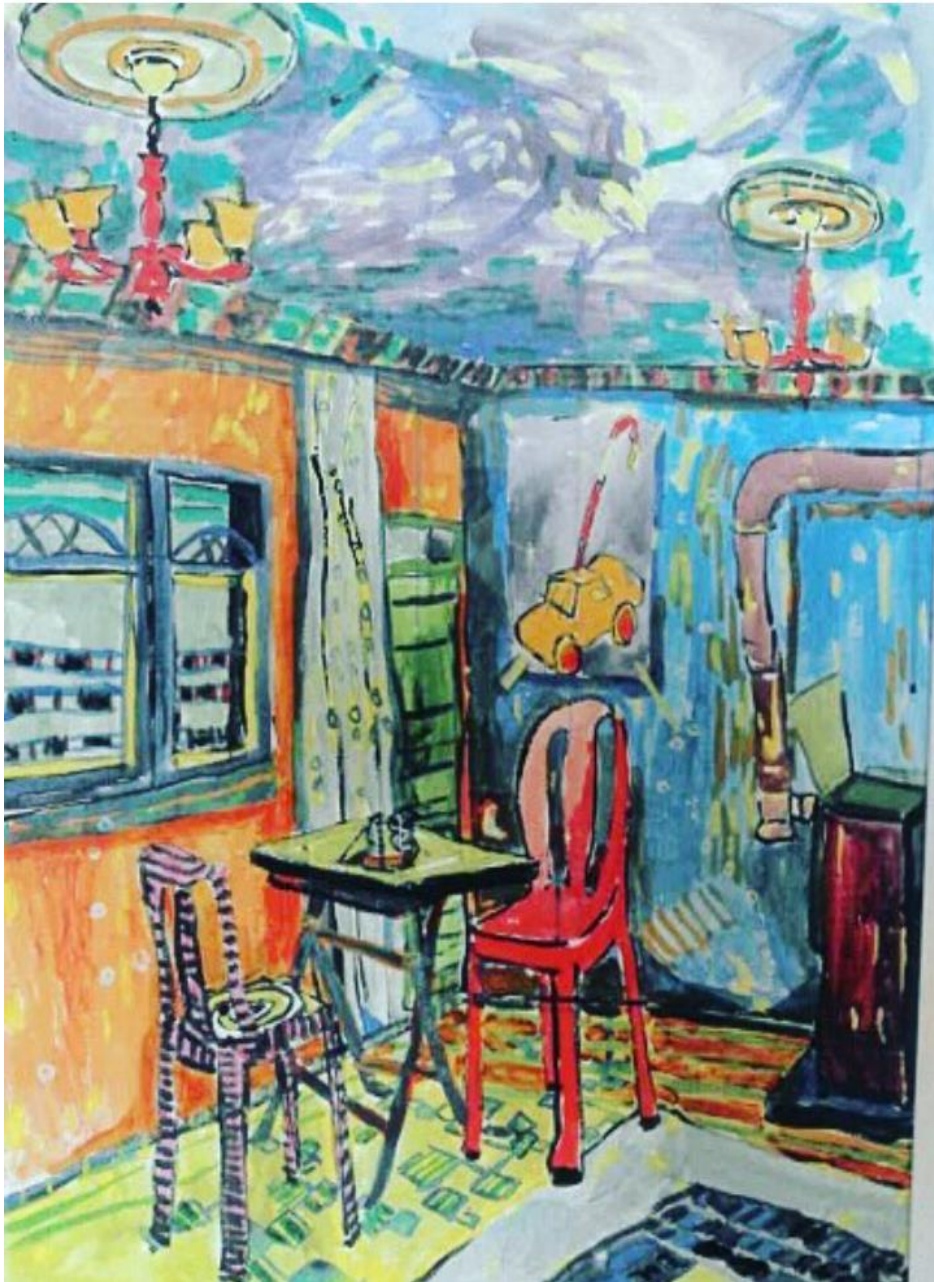
dertli etkide çizimlerin, sanatsal yönden daha cazip geldiği düşünülmektedir. Bunun yanında renklerle hissedilenin tersine neşeli, rengârenk bir atmosfer yaratılmak istenmiştir. Renkler ince katmanlı sürülerek renkler arasında geçiş sağlanmaya çalışılmıştır. Motiflerin anlatımıyla lirik etki oluşturulmaya özen gösterilmiştir.

Resim 31: Mehtap Saldıray 'Üzüntü', Karton Üzerine Akrilik, 2015, 25x30 cm.

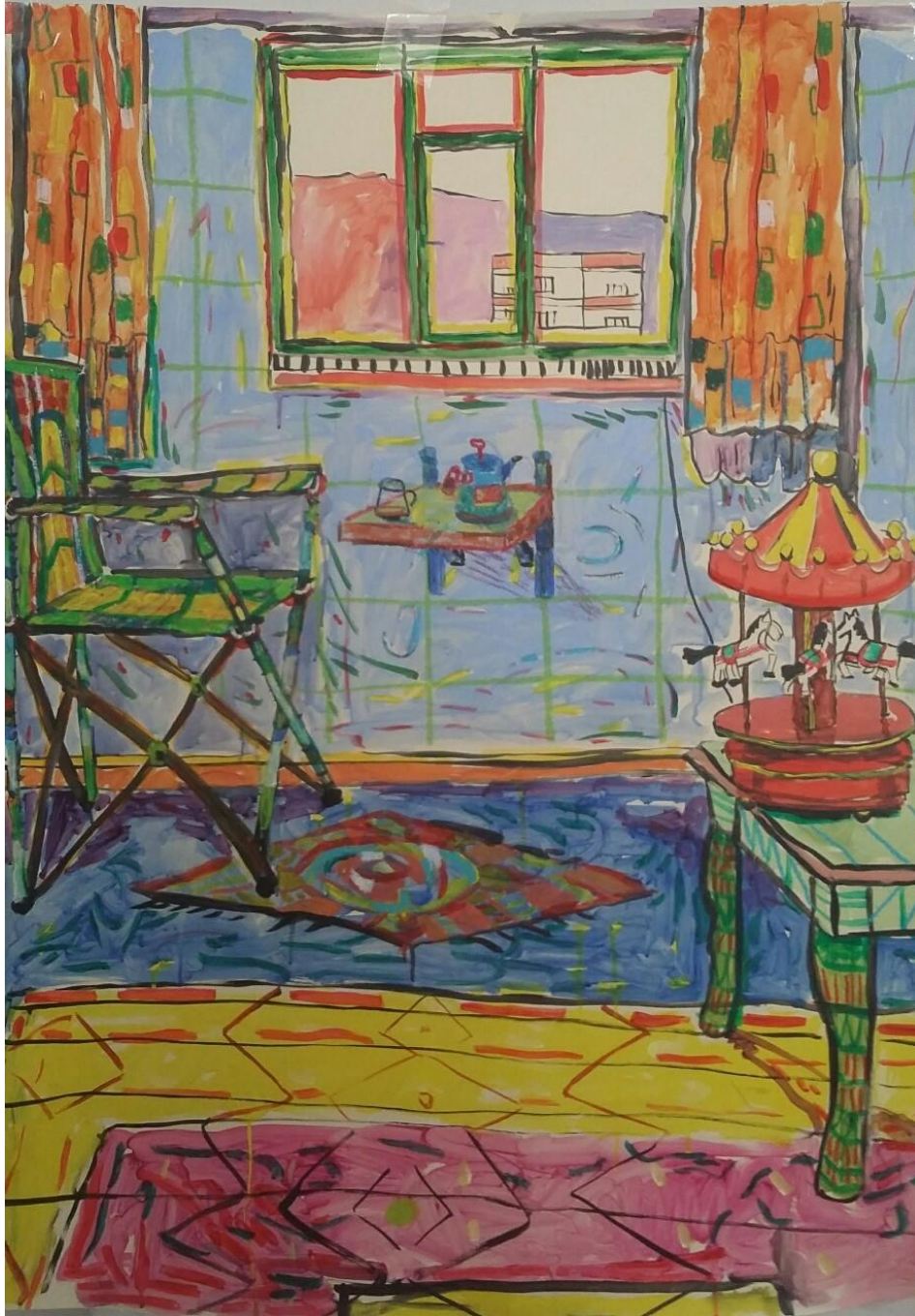
Duygusal dışavurum, hayal gücüne göre dayandırılarak olması istenilen yönde açığa çıkmaktadır. Üzüntü (Resim 31) adlı resimde çeşitli rahatlatıcı simgeler eklenmiştir. Böylece figür ya da mekân betimlemelerinde üzgün ancak çocuksu simgeler ile her zaman için mutlu renklerle resimlenmiş ve bu sayede umudu da barındırma gayreti

gösterilmiştir. Tüm resimlerde hızlı bir şekilde anlık, o anda edinilen ve seçilen mekân görünümleri not edercesine kâğıda aktarılmışlardır. Bu nedenle resimler eskiz havasındadır. Kontur çizgilerin eğik oluşunun lirik anlatım etkisini kazandırdığı düşünülmektedir. Hayvan çiziktirişleriyle de sevimlilik etkisi verilmeye çalışılmıştır. Resimlerde görüldüğü gibi her zaman ya mekân ya da figür mekânla baş başadır. Resim yaratma güdüsünün severek oyunsal biçimde dışavurumu, psikolojik rahatlama gereksiniminden ve üretme mutluluğuna erişme gayretinden kaynaklanmaktadır.

Resim 32: Mehtap Saldıray 'Renkli Kış' Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 50×70cm.

Günlük öyküler niteliğindeki çalışmalardan biri olan Resim 32’te “Renkli Kış” adlı resimde renkler sayesinde daha bir mutlu bir hava vardır. Kış olmasına rağmen sıcak bir atmosfer, sıcak renk armonileriyle ve yalın çizimlerle sağlanmaya çalışılmıştır. Nesnelerin olduğundan farklı olarak eğilip kısalma düzeylerine dikkat edilmiştir. Soba’nın resimlenişi nostaljik mutluluğu ve sıcak aile tablosu hissine kapılmak için işlenmiştir. Bu sayede Van Gogh’un nesnelere karakter, duygu katışı gibi lirik bir anlatım yakalamak amaçlanmıştır.

Resim 33: Mehtap Saldıray 'Dönme Dolap', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 70×90 cm.

Mekânın çoğu çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da (Resim 33) birey dışında ya da kimsenin belirtilmemesi, bireyin psikolojik anlamdaki gerginliği anlatmaktadır. Kullanılan renkler, sakin yağmurlu bir günü anlatmaktadır, bir kişilik bir çay bardağı ile yine yalnızlık duygusu anlatılmaktadır. Resim yaratımı ile yalnızlık duygusundan uzaklaşıldığı dolayısıyla rahatlandığı düşünülmektedir. Mavi ve turuncu renklerle

dengeli bir bütünlük oluşturulmaya çalışılmıştır. Kırmızı renkli müzik kutulu atlı dönme dolap ve yeşil sandalye ile istenilen sıcak etki ve huzur oluşturulmaya çalışılmıştır. Tüm resimler de konu edinilen iç mekân görünüşleri, kişinin bulunduğu yaşam alanlarıdır.

Resim 34: Mehtap Saldıray ‘Mızıkacılar Misali’, Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 50×70 cm.

Resim 34’te Düşsel anlatım etkisi için hayvan oyuncaklarına yer verilmiştir. Mekân, masal kitabında anlatılan bir sahne gibi oluşturulmaya çalışılmıştır. Fırça darbeleri oldukça belirgindir. Oldukça basit fırça vuruşları ile samimi bir etki yaratılmaya çalışılmıştır. Çalışmaların genelinde birey, yaşam alanını konu edinmesine rağmen kendini resimleme gayretine girmemiştir. Buna rağmen mekân konusunu işleyerek birey hakkında çeşitli bilgiler edinilmekte dolayısıyla merkezde bireyin yaşamı üzerine durulmuştur.

Resim 35: Mehtap Saldıray 'He Hey', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 70×90 cm.

Duygu odaklı olan bu araştırmanın konusu gereği düşsel etkilerin hakim olduğu mekânlardan oluşmaktadır. Mekânda geçen kişisel yaşantılar, zamanı da içermektedir aynı zamanda. Resim 35'da yer alan çalışmada da zaman sakin geçmektedir. Kukladan bir çocuk, neşe doludur. Renkler, oldukça yüzeysel bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Resim 36: Mehtap Saldıray 'Neşe', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 70x100 cm.

Resim 37: Mehtap Saldıray 'Şiir Yaptım', Duralit Üzerine Akrilik, 2015, 50x70 cm.

Birey bilinçli bir biçimde resim ile oyunu ilişkilendirmekle kendini bulmaktadır. Çalışmalar, bireyin günlük yaşam alanlarından çeşitli açıları, oyunsu bir yaklaşımla yansıtılmışlardır.

Resim 36 ve 37’de iç mekân içerisinde oyuncak nesnesi ya da oyun, çocuk simgelerine yer verilmiştir. Bunların yaşama sınırsızlığı bağlantısı temsil etmekte olduğu düşünülmektedir. Çocuk hissi barındıran tüm simgeler mutluluğu, huzuru ifade eder. Birey bu sayede bu düşsel simgeleri resme dâhil ederek mutlu olmaktadır.

Resim 38: Mehtap Saldıray ‘Umut’, Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 50×70 cm.

Birey, düşsel anlatımlar sayesinde ve sevimli renk ve şekillerle istenilen duyguya ulaşmakta dolayısıyla rahatlamaktadır.

Resim 38’de bir çocuğun hayal dünyası anlatılmaya devam edilmektedir. Burada da akrilik boya kullanılmasına rağmen ince katmanlı sürüldüğü için sulu boya etkisindedir. Renkler titreşim halindedir. Renkli renkli motif süslemelerine tüm resimlerde olduğu gibi burada da özenle yer verilmiştir.

Resim 39: Mehtap Saldıray 'Düş', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 70×90 cm.

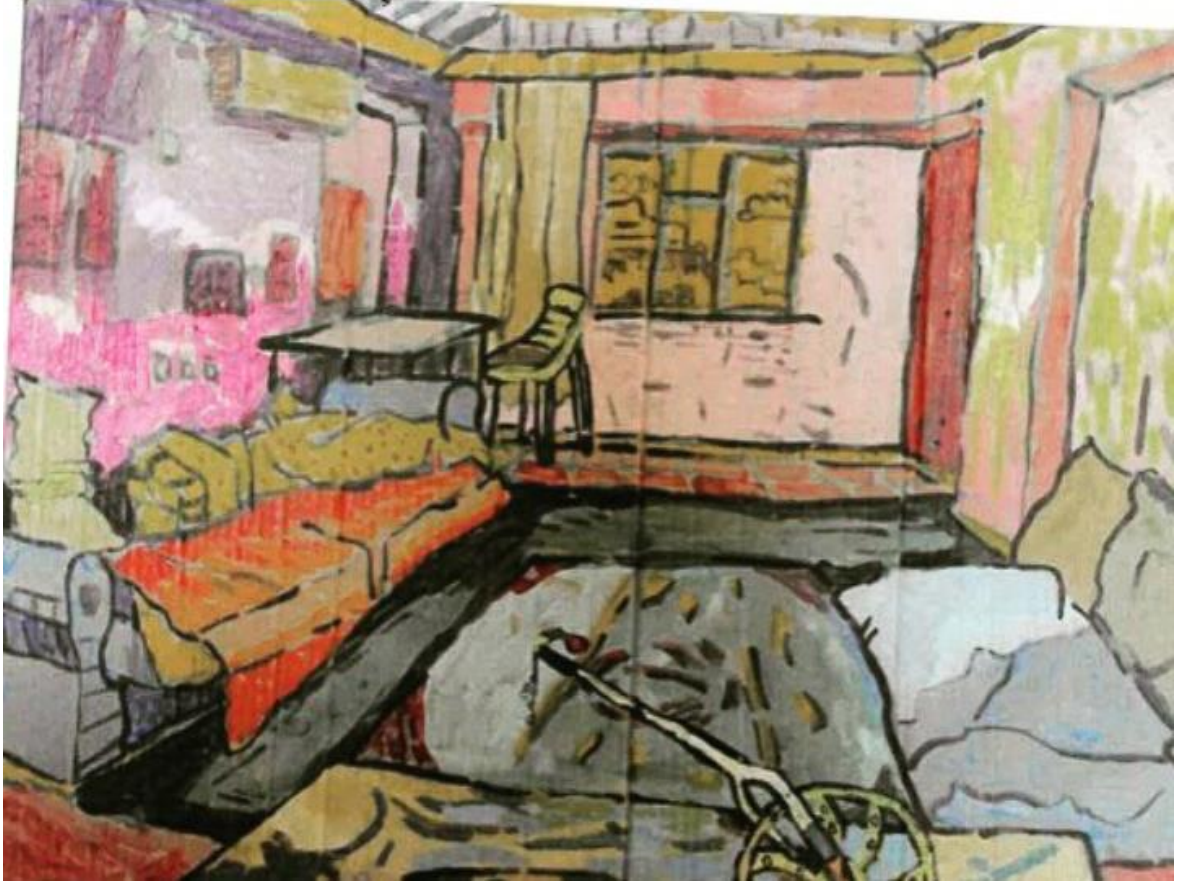
Resim 40: Mehtap Saldıray 'Masal Yeri', Kâğıt üzerine Keçeli Kalem, 2015, 20×15 cm.

Resim 41: Mehtap Saldıray 'Dünyanın Bütün Renkleri', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 50×70 cm.

Önceden belirtildiği gibi, tüm resimlerde yer alan mekân olgusu birey için günlük yaşamda sıradan konuları kendi benliğiyle anlatarak hem kendini tanıması hem de kaotik duygularından arınmak için kullanılmaktadır. Birey, resim yaparak aradığı düşsel anlatımı masalarda, oyunlarda bulmuştur. Tüm bu çalışmalar, bu düşünce dahilinde ortaya konmaya çalışılmıştır. Resim 39'da yer alan çalışmada duvardaki resimler çocuksu bir şekilde resim sevgisini dile getirmek için betimlenmiştir. Resim 40'ta kuru boya kullanılmasının resme daha net bir hava kattığı düşünülmektedir. Duvardaki sık ve seyrek dikey çizgilerle derinlik ve hareket etkisi oluşturulması amaçlanmıştır. Resmin simgesi olan şövale bazı resimlerde tekrar edilmiştir. Resim 41'de titrek boyayış ile hem çocuksu hem de hüzünlü bir etki verilmek istenmiştir. Ayrıca sık motifler, farklı bir etki verdiği düşünülmektedir. Bu defa nostaljik etki vermesi için el yapımı beşik seçilmiştir. (Resim 41). Kapı kenarlarındaki kırmızı konturların, hareketli resmi netleştirdiği

düşünölmektedir. Yüzeyci bir anlayışla renk üzerine odaklanılmıştır. Mekân, renk motiflerinin gidiş yönüyle belirtilmiştir. Ayrıca Resim 41’de koridorda yatan çocuğun, yine kişisel yaşantılardan esinlenilerek bir yaz günü serinlemek adına orada uyuduğu anlatılmak istenmiştir.

Resim 42: Mehtap Saldıray ‘Masumiyet Odası’, Karton Üzerine Akrilik, 2015, 50×70cm.

Resim 43: Mehtap Saldıray 'Düşeyazdım', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016,100×120cm.

Resim 44: Mehtap Saldıray ‘Oyun’, Karton Üzerine Akrilik, 2015, 20×15 cm.

Mekân, plastik elemanları düşsel bir etkiye dönüştürme çabası ile kararsız duyguları netleştirme yeri olarak seçilmiştir. Birey, içinde yaşadığı yaşam alanında her gününü resim yoluyla yorumlama gayreti içerisinde. Günlük yaşama sanatı dahil etmeye çalışmakta ve kendine özgü sanatını yaratmaya çabalamaktadır. Böylece kişisel duygulanımlarını açığa çıkarabilmekte ve rahatlanabilmektedir. “Sanat, dünyayı hissetme biçimimizi değiştirir ve zenginleştirir hep: Başta ressamlardır ki, nesnelerin ya da eylemlerin en basit, en sıradan güzelliklerini görürler ya da tasarlarlar. Böylece ne kadar az figüratif olursa olsun, bizi dünyadan koparmak değil, dünyaya duyarlı kılmak için yapılmıştır sanat. Gündelik gerçeklik, çıkış noktalarımızın, alışkanlıklarımızın ve ihtiyaçlarımızın dışında belirlediği, bir yeni dikkati uyandırdığı andan başlayarak yükseltici bir rol oynar sanat” (Tanilli, 2006, s. 207).

Bu bağlamda Resim 42, 43 ve 44’te yer alan çalışmalarda da mekan içerisinde en basit şekilde oyuncak ve renklerin lirik anlatım etkileri hakim kılınmaya çalışılmıştır. Resim 42’de daha sakin, dingin bir atmosfer barındırırken Resim 43’te motiflere daha çok yer vererek daha hareketli bir etki yakalamak istenmiştir. Bulunulan ortam gereği sürekli iç

mekân çalışılmış ve giderek bu konunun üzerine eğilinmiştir. Her iki resim de de soğuk ve solgun renkler hakimdir. ‘Schindler’in Listesi’ adlı bir filmin bir sahnesinde her şey siyah beyaz iken küçük kızın kırmızı bir palto giymiş olması vurgu etkisi kazandırmıştır. Bu etkiden hareketle Resim 42’de yatağın örtüsünün turuncu ve Resim 43’te ön plandaki oyuncuğun kırmızı olarak seçilmesiyle renksel denge ve vurgu kazandırılmak istenmiştir.

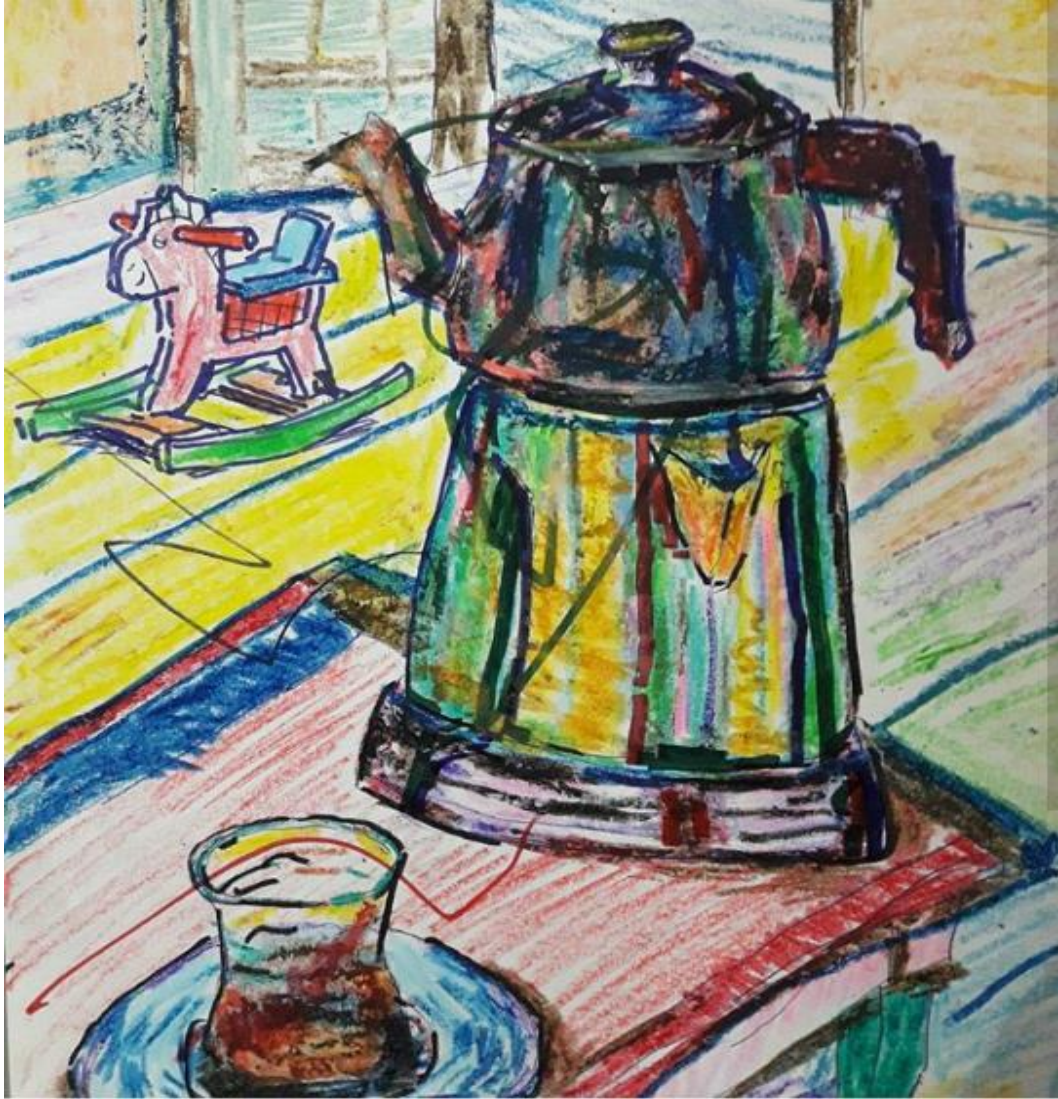
Resim 44’te günlük ev içi sahnesi tekrar konu edilmiştir. Soluk renkli, motifli görünümü ile sessiz bir hava hakimdir.

Resim 45: Mehtap Saldıray ‘Sığınak’, Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 60×40 cm.

Resim 46: Mehtap Saldıray 'Gözümün Nuru Resim', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016,
20×15 cm.

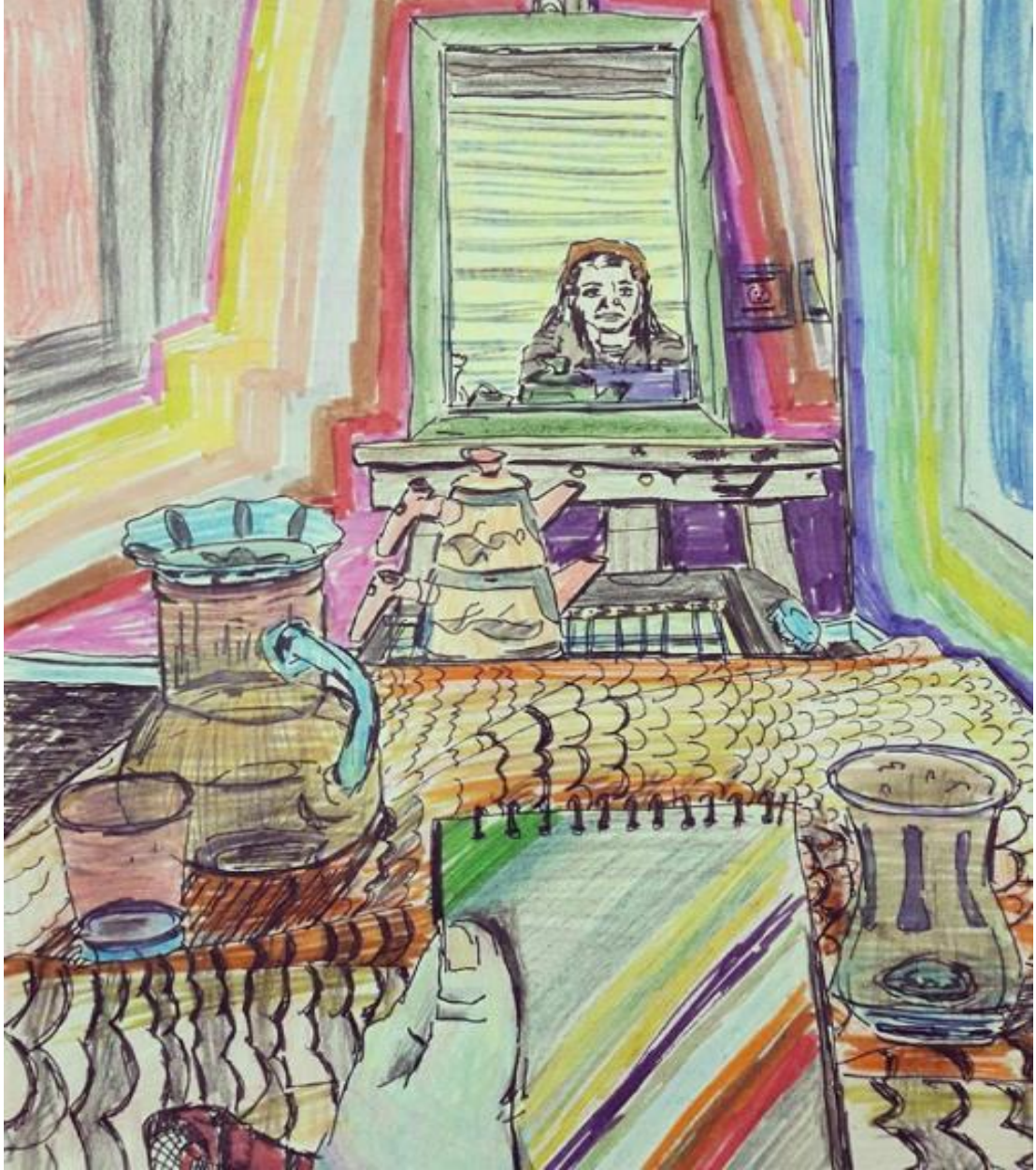

Resim 47: Mehtap Saldıray ‘Günlerce’, Kâğıt Üzerine Pastel Boya, 2016, 20×15 cm.

Yaşam alanını betimleyen resimlerin, mekân içerisinde gerçekleşmesi sebebiyle somut sınırlar içerisinde iyi ya da kötü olarak geçirilen rutin alışkanlıkları resim yaparak değiştirme çabası vardır. Duyarlı görme biçimiyle bu değişimin sağlandığı keşfedilmiştir. Resim elemanlarını bu düşünme yöntemiyle yaparken: Günlerce (Resim 45) adlı resimde bakış açısı hafif yukarıdan ele alınarak kapıya doğru uzaklaşan bir perspektif etki oluşturulmaya çalışılmıştır. Renkler üzerinde motifli başka uyumlu renkler kullanılarak renksel zenginlik oluşturulmaya gayret gösterilmiştir.

Resim 46’da daha renkli bir netlik kazandırmak amaçlanmıştır. Yatay ve dikey hatlarla mekân etkisi oluşturulmuştur. Kapıların yönleri ile hareket etkisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Resim 47’de durağan nesnelere renklerle sıcak bir atmosfer

oluşturulmaya çalışılmıştır. Sevilen bir diğer simge olan çay, samimiyeti anlattığından saf etkinin betimlenmesine yardımcı bir nesne görevindedir. Resim üzerinde gezinen birkaç çizgi, çocuk çizimlerinin karalama mantığındadır, bu da daha özgün etkiler oluşturmak için bırakılmıştır.

Resim 48: Mehtap Saldıray 'Kış Sonatı', Kâğıt Üzerine Kuru Boya, 2017, 20×15 cm.

Resim 49: Mehtap Saldıray 'Kutlama', Kâğıt Üzerine Sulu Boya, 2017, 20×15 cm.

Resim 50: Mehtap Saldıray 'Penceremden Dağlar', Kâğıt Üzerine Sulu Boya, 2017,
20×15 cm.

Özerk bir alan olan zaman kavramı, yaşam alanında sonsuz olabilmektedir. Boş zamanın çalışma ve eğlence olarak ayrılmasıyla zaman doğal akışındadır. Zamanın ve mekânın düşün alanında dingin bir atmosferin yaratıldığı ve özel yaşamın temeline oturtularak sürekli resim üretmeyi pekiştirmektedir. Yaşam tarzı olarak resim yapmak, yaşam alanını, yaşanmışlıkları ayrıntılarına değinip bir başka düşsel dünya yaratmanın toplamıdır. Birey yaşam alanında var olan nesnelere sadece resimlemekle kalmaz aynı zamanda kişiliğini de renklerle şekillerle ifade etmiş olur.

Bu yöndeki günlük yaşam alanlarını resimde oluşturmak için tüm resimlerde olduğu gibi burada da şunlara dikkat edilmeye çalışılmıştır: Resim 48’de mat renkler kullanılmıştır. Çizgisel motiflere ağırlık verilmiştir. Resim 49’de oyuncaklardan oluşan bir kompozisyon oluşturulmuştur. Sulu boya çalışmasında renkler üzerinde çizgi motiflerinin etkisi yerine renklerin suyla dağılan etkileri üzerinde çalışılmıştır. Resim 50’de dışardaki hayattan uzak dingin bir oyun hayatı anlatılmak istenmiştir. Bu etkinin bir o kadar huzursuz, melankolik etkiyi de beraberinde barındırdığı düşünülmektedir. Mekân, dışarıya bakan bir açıdan ele alınmıştır. Ev içinin belli bir kısmı ele alınarak farklı etkiler oluşturulmaya çalışılmıştır. Nostaljik etki olarak lamba, sıcaklığı yaratan simgelerden biri olduğu düşünülmektedir.

Resim 51: Mehtap Saldıray 'Mekân Günlüğü', Tuval Üzerine Akrilik, 2016, 80×100 cm.

Resim 52: Mehtap Saldıray 'Arkadaşım Oyun', Tuval Üzerine Akrilik, 2016, 80×100 cm.

Resim 53: Mehtap Saldıray 'Renk Oyunu', Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 90×100 cm.

Resim 54: Mehtap Saldıray 'Yaz Oyunu', Tuval Üzerine Akrilik, 2016, 80×100 cm.

Kişisel yaşam ile sanat arasında bir ilişki kurarak hayatı daha anlamlı kılmak adına yapılan bu yaşantısal resimlerde, sanatın verdiği yaşama sevinci, hayatı daha yaşanır kılmaktadır. Yaşam tarzını etkilemesinin yanında sanatın resimsel gözlem gücünü ve plastik elemanları resim yüzeyinde kullanma becerisinin de geliştirme olanağı sağlama yolunda: Resim 51'de saf renklerle yalın, sevimli bir mekân oluşturulmaya çalışılmıştır.

Renkler ve şekillerle oluşturulan mekân, düzlemsel bir etkidir. Yer yer detaylar oluşturularak naif etki oluşturulmak amaçlanmıştır.

Resim 52’de ince çizgiler ve renklerle Japon baskılarını hatırlatmaktadır. Diğer resimlerden farklı olarak bir dış mekân seçilerek iç mekândan uzaklaşmıştır. Çizim anime bir karakter şeklinde betimlenmiştir.

Resim 53 ve 54’te telden el yapımı birer araba yer almaktadır. Renk ve mekân üzerine sorgulamalarda bulunulmuştur. Resim 54’te duvara asılmış şiddet resmi ve yerdeki tutsak edilmiş bir çocuk çizimi, çocuksu bir gözle dışa vurulmuştur. Resim 54’te renklerin akmasıyla renksel etkiler oluşturulmaya çalışılmış, özellikle kapının çizgisi ile çocuksu bir doğallık hissi verilmeye çalışılmıştır.

Resim 55: Mehtap Saldıray ‘Resimsel Eğlenti’, Karton Üzerine Akrilik, 2016, 60×80 cm.

Resim 56: Mehtap Saldıray ‘Korku’, Kâğıt Üzerine Akrilik, 2016, 20×15 cm.

Sıradan kişisel yaşantıların geçtiği yaşam alanlarının konu edildiği bu resimlerde, bireyin kendini tanıması anlatılmaktadır. Çoğunlukla aynı mekân içerisinde farklı açılar, doğal bir gözlem gücüyle ele alınmaya çalışılmıştır. Bu konunun lirik anlatım oluşturması için çocuksu bakış açısı gösteren yönelimler örnek alınarak betimlenmiştir. Boş mekânlarda sakin vaziyette duran nesnelere, hızlı, spontan yaklaşımla ele alınmaya çalışılmıştır. Bu sayede çocuksu lirik bir anlatım yakalamak amaç edilmiştir.

Yaşamlarını sanata dâhil eden sanatçılar için Baudelaire’in dediği gibi “...Birer ‘hayat arşivcisi’ olarak gözlemlerini sanata yansıtmışlardır” (Antmen, 2009, s. 18).

Bu yorum, çalışma konusunu destekler niteliğindedir.

Resim 55 ve 56’da nostaljik eşyalar ya da oyuncaklarla dolu bir dizi günlük yaşamdan kesitler sunulmuştur. Resim 55’te sevimli ve doğal sahnelerle huzur hissi yaratılmak amaçlanmıştır. Fakat Resim 56’da daha kasvetli bir hava vardır, soğuk renklerin nadir kullanıldığı ender bir resimdir. Soğuk renklerin yanında sert fırça darbeleri duygu aktarımında etkin bir rol üstlenmiştir.

SONUÇ

Araştırmaya başlamadan önce yapılan resimlerde, çocuksu bir ifade ile değişken konularda resim yapılırken bu araştırma kapsamında yaşam alanı olarak mekân sorgulaması ile resimlerde çocuksu, lirik anlatım etkisi yaratmak amaçlanmıştır.

Düşünsel anlamda birey, kendini anlamlandırma çabalarına girmiş ve bir cevap bulabilmek adına kendi yaşantılarından yola çıkarak bulunulan mekânlar incelenmeye çalışılmıştır. Kendini tanıma ve mutluluk arayışında olan kişiye, kendini mutlu hissettirecek şeyin çocuksu resimler olabileceği düşüncesinden hareketle, konu olarak çocuksu resimlerin etkileri seçilmiştir. Bu yolda resim yaratımı ile oyun oynama eyleminin benzerlikleri incelenmiştir. Yapılan incelemelerde çocukların duygu ve düşüncelerini ifade edişlerinin, yalın olmasından hareketle resim eyleminde de aynı mantıkla hareket edilmesinin resme özgünlük katacağı sonucuna varılmıştır. En nihayetinde yaşam alanı olarak ev içi konulu resimlerde hem renk ve mekân hem de yalınlaştırılmış çizgilerin lirik anlatımıyla dekoratif çocuksu nitelikler oluşturulmaya çalışılmıştır. Ulaşılmak istenen hedefe varmak için en iyi yolun lirik anlatım etkisiyle oluştuğu gözlemlenmiştir.

Bilinçli bir tavır sergileyerek oyunun doğal gereği olarak oyuncak nesnesiyle çocuksu tat yakalanmaya çalışılmış, ulaşılan bilgi ve deneyimlerle bu tadın çocuksu renk, şekil ve simgeler aracılığıyla da ulaşabileceği sonucuna varılmıştır.

Resme konu olan mekânlar ve nesnelere kişisel yaşam alanlarından ya da yer yer hayali olarak oluşturulmuştur. Nostaljik oyuncakların ya da nesnelere yalınlığı ve özgünlüğünü; sevimli, eğlenceli renk ve mekân çiziktirişleriyle nasıl duru ve dinlendirici bir etki verilebileceği ve devamının nasıl gelişebileceği sorusuna yanıtlar bulunmaya çalışılmıştır. Bu özgürleşmeyle ve resmi severek erişilen bir verimdir.

Mekan ve renge çocuksu etkinin hakim olması için yalın etkide canlı renkler ve özgün motifler kullanılmıştır. Empresyonist ve fovist yoğun renk ve şekillerden hareketle ekspresyonist etki ile yalnızlık ve üzüntü hallerine rağmen oyunsal bir tatla lirik anlatım halinde bir atmosfer oluşturabileceği gözlemlenmiştir.

Uygulama sürecinde karışık teknik kullanılmasıyla değişik renk dokuları elde edilmiş, hızlı ve pratik olması sayesinde akrilik boya kullanılmıştır. Kullanışlı olmasıyla da çoğunlukla derici kâğıdı üzerine çalışılmıştır.

Çocuk resimlemelerini kendilerine ilke edinen sanatçıların sanatçı kişilikleri, yönelimleri, biçimleri ve içerikleri belli bir yöntem dâhilinde incelenmiş harmanlanmıştır. Ayrıca konunun halen farklı sorunsallarla güncel konumundaki sanattaki varlığı, değişimi kavranmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın süreç ve sonucu, sanat yoluyla bireyin kendini hayatta nasıl konumlandığı ve anlamlandırığının

bilincine varılmasının yanında kişisel uygulamalara netlik ve özgün bir ifade katkısı sağlamış olmasıdır.

KAYNAKÇA

- Antmen, A. (2010). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayınları.
- Ayık, F. (1996). *Çocuğunun Çağdaş Resim Sanatındaki Dışavurumcu Yansımaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baran, D. (2006). *Heykel Üretiminde Oyun Olgusu ve Bir Sergi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/ Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Beykal, C. (1994). Mekandan Mekan Kurgulamaya ve Ötelere. *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*, Ağustos, 165, s. 38-42.
- Beykan, M. (2004). Sanat Kitabı, 500 sanatçı 500 sanat eseri. (Ed.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- BERK, N. Turani, A. (1981). Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi. İstanbul: Tıglat Yayınları.
- Cheng, F. (2006). Boşluk ve Doluluk - Çin Resim Sanatının Anlatım Biçimi. (K. Özsegin, Çev.). Ankara: İmge Yayınları.
- Waldberg, P. (2015). Metafiziğin Gerçeküstücülüğe Etkisi. Modernizmin Serüveni. Bir Temel Metinler Seçkisi. E. Batur (haz.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Düchting, H. (2002). Paul Klee Resim Müzik. Munich- London- Newyork.
- Ergüven, M. (2001). Gölgenin Ucunda. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Erden, O. (2012). 19'uncu yüzyıldan 1960'a kadar Türk Resim Sanatı. İstanbul: Boyut Matbaacılık.
- Fineberg, J. (1997). Masum Göz: Modern Sanatçılar ve Çocuklar. *Sanat Gazetesi*, 125, s. 46- 56.
- Gombrich, E. H. (2004). Sanatın Öyküsü, Remzi.Kitabevi.
- GÖNENÇ, T. (2003). Burhan Uygur. Teşvikiye Sanat Galerisi:5. İstanbul.
- Genel Sanat Tarihi Ansiklopedisi. (1983). 4. Cilt, Görsel Yayınlar Ansiklopedik Neşriyat Ticaret ve Sanayi A. Ş. Adına Ragıp Yazır, (2. Baskı). İstanbul.
- Huizinga, J. (1995). Homo Ludus. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Kırıoğlu, O. T. (2005). Sanatta Eğitim.(Görmek-Öğrenmek-Yaratmak). Ankara: Pegem Yayınları.
- Kınay, C. (1993). Rönesans'tan Yüzyılımıza, Geleneksel'den Modern'e. Ankara.
- Klee, P. (2007). Modern Sanat Üzerine. R. Ögdül, (çev.). İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.
- Kuspit, D. (2006). Sanatın Sonu, Y. Tezgiden, (çev.). İstanbul: Metiş Yayınları.
- Lynton, N. (1993). Modern Sanatın Öyküsü. C. Çapan, S. Öziş, (çev.).151-152. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Manukyan, A. Ş. (1999). Naif Resim. Cumhuriyetin Renkleri, Biçimleri. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Uygur, B. (1998). Bir Kitapta Resim Şart. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Üstüner, A. C. (2002). İspanyol Resim Sanatı. İstanbul:. Engin Yayıncılık.
- Öztürk, N. (2013). 1950 Sonrası Türk Resminde Masalsı Anlatım. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Özsezgin, K. (1998b). Nuri Abaç. Necef Antik. Sanat Eserleri Dizisi 1.
- San, İ. (1981). Görsel İletişimde İşaretler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.
- Sözen, M. , Tanyeli U. (2012). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sunay, S. (2013). Sanat Bir Oyundur. Final Kültür Sanat Yayınları: s. 52. İstanbul.
- Savaş, İ. (2014). Çocuk Resmi ve Bilinçaltı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Püsküllüoğlu, A. (1999). Türkçe Sözlük. Doğan Kitap. İstanbul.
- Richard, L. (2005). Ekspresyonizm Sanat Ansiklopedisi. B. Madra, S. Gürsoy, İ. Usmanbaş, (çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- RONA, Z. (2008). Cihat Burak, Modern ve Ötesi: 1950-2000. Yayınevi Genel Dizisi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları (Ed.). s. 162. İstanbul.
- Skirbekk, G. , Gilje, N. (2006). Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi. E. Akbaş- Ş. Mutlu, (Çev). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Tansuğ, S. (1990). Türk Resminde Yeni Dönem. Remzi Kitabevi.
- Tansuğ, S. (1999) Çağdaş Türk Sanatı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tansuğ, S. (2006). Resim Sanatının Tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tanilli, S. (2006). Yaratıcı Aklın Sentezi: Felsefeye Giriş. İstanbul: Alkım Yayıncılık.

Tüfekçi, I. (2013). Sanatta Oyun Nesneleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Güzel Sanatlar Enstitüsü. Ankara.

Wölfflin, H. (1990). Sanat Tarihinin Temel Kavramları. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2007). Resimleriyle Çocuk: Resimleriyle Çocuğu Tanıma. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yılmaz, N. T. (2009). Türkiye’de Soyut Sanatın Gelişimi İçerisinde Burhan Uygur’un Yeri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trakya.

EKLER

Akira, Kobayashi. (2013). Özgürlük ve aklın sınırsızlığı: Henry Miller'ın resimleri, Çev. Nursu Öрге, <http://www.e-skop.com/skopbulten/ozgurluk-ve-aklin-sinirsizligi-henry-millerin-resimleri/1203> 19.08.2017 tarihinde alındı

Güner, Barış. (2011). Paul Gauguin <http://barisguner.blogspot.com.tr/2011/01/paul-gauguin-1848-1903-19.html> 20.08.2017 tarihinde alındı

Manap, Nur. (2015). Resimde Masumiyeti Arayanlar <http://sanatonline.net/guncel-sanat/resimde-masumiyet-arayanlar> 20.08.2017 tarihinde alındı

Soygür, H. (1999). Sanat ve Delilik, <http://klinikpsikiyatri.org/files/journals/1/35>.

01 Ekim 2017 tarihinde alındı.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mehtap Saldıray

Doğum Yeri ve Tarihi : Antakya, 1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.

Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana sanat Dalı.

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce

Sanatsal Faaliyetleri :2009 “Yaz Akademisi Çalıştayı, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı.

9.ve 12. Şefik Bursalı Resim Yarışması “Sergileme” Sergisi, Ankara.

2010 ‘Yaşasın Çizmek’ adlı Kişisel Resim Sergisi, Antakya.

2012 Ders Belgeliği Desen Yarışması” Başarı Ödülü” Sergisi, İstanbul.

2012 35. Dyo Resim Yarışması “Sergileme” sergisi, Rusya.

2016 “ Bir varmış bir yokmuş” Kişisel Resim Sergisi, Çankaya Çağdaş Sanatlar Galerisi, Ankara.

İletişim

E-Posta Adresi :pathem82@hotmail.com

Tarih : 15/09/2017

YAŞAM ALANI RESİMLERİ BAĞLAMINDA LİRİK ANLATIMLAR

Yazar Mehtap Saldıray

Gönderim Tarihi: 10-Eki-2017 11:07AM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 860265259

Dosya adı: YA_AM_ALANI_RES_MLER_BA_LAMINDA_L_R_K_ANLATIMLAR-Turnitin.pdf (541.71K)

Kelime sayısı: 8151

Karakter sayısı: 55225

YAŞAM ALANI RESİMLERİ BAĞLAMINDA LİRİK ANLATIMLAR

ORJİNALLİK RAPORU

%**39**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**12**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**2**

YAYINLAR

%**35**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	% 32
2	www.jret.org İnternet Kaynağı	% 1
3	rojnameyanewroz.com İnternet Kaynağı	% 1
4	www.academia.edu İnternet Kaynağı	% 1
5	Submitted to Ardahan Üniversitesi Öğrenci Ödevi	% 1
6	www.sanattarihci.com İnternet Kaynağı	<% 1
7	miniklerinfisiltisi.blogspot.com İnternet Kaynağı	<% 1
8	193.255.140.18 İnternet Kaynağı	<% 1
9	earsiv.atauni.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

10	www.resimkalemi.org İnternet Kaynağı	<% 1
11	tre.docdat.com İnternet Kaynağı	<% 1
12	Submitted to Ege Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
13	ucmaz.home.uludag.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
14	cws.emu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
15	tr.jazz.openfun.org İnternet Kaynağı	<% 1
16	www.sanatonline.net İnternet Kaynağı	<% 1
17	www.gursoyresimkursu.org İnternet Kaynağı	<% 1
18	www.umitkenanbingol.com İnternet Kaynağı	<% 1
19	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
20	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
